

Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych

Jakub Kuba Szczepanik

Nr. Indeksu: 263687

„Nielegalny przewóz towarów przez granicę RP z Obwodem
Kaliningradzkim na przykładzie przejścia granicznego w Gronowie”

Promotor: Dr hab. Iwona Massaka

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	str. 3
1. Przejścia graniczne pomiędzy Polską i Rosją. Ruch osobowy pomiędzy tymi krajami, str. 3	
1.1. Definicja przejścia granicznego, str. 4	
1.2. Granica pomiędzy Polską i Rosją w ujęciu historycznym, str. 6	
1.3. Ruch graniczny pomiędzy Polską i Rosyjską Federacyjną Republiką Radziecką do upadku ZSRR, str. 8	
1.4. Funkcjonowanie przejść granicznych pomiędzy Polską i Federacją Rosyjską w latach – 1991-2014, str. 9	
1.5. Przyczyny zwiększania się ruchu osobowego pomiędzy Polską i Federacją Rosyjską na przełomie wieków i w pierwszej dekadzie XXI w., str. 14	
1.6. Mały ruch graniczny jako stymulator wzrostu ilości przekroczeń granicy polsko rosyjskiej, str. 17	
2. Rozwój nielegalnego obrotu towarowego na granicy polsko-rosyjskiej od roku 1991., str. 22	
2.1. Teoria przemytnicza, str. 22	
2.2. Bezrobocie w regionie jako jedna z przyczyn rozwoju nielegalnego, transgranicznego obrotu towarowego, str. 25	
2.3. Główne towary przemycane przez granicę polsko-rosyjską w poszczególnych latach, str. 27	
2.4. Rozwój metod pracy oraz zwiększanie zamówienia w olsztyńskiej Izbie Celnej jako forma walki z przemytem, str. 32	
3. Przemysł towarów na przejściu granicznym Gronowo-Mamonowo, str. 34	
3.1. Rozbudowa przejścia po stronie polskiej i rosyjskiej na przestrzeni lat, str. 34	

- 3.2. Aktualny stan przejścia granicznego po stronie polskiej i rosyjskiej – wyposażenie techniczne i obsada kadrowa, str. 37
- 3.3. Walka z korupcją wśród pracowników przejścia granicznego – celnicy oraz strażnicy graniczni, str. 44
- 3.4. Przepisy prawne jako forma ograniczania nielegalnego, transgranicznego obrotu towarowego, str. 51
- 4. Perspektywy walki z kontrabandą na całej granicy polsko-rosyjskiej jak i na samym przejściu granicznym w Gronowie, str. 56
 - 4.1. Wyrównywanie poziomu cen po obydwu stronach granicy jako element zmniejszania się skali przemytu, str. 58
 - 4.2. Patologiczne formy samoorganizacji przemytników - fora internetowe, zorganizowane protesty na granicy wobec skrupulatnej pracy celników oraz zmian w przepisach prawa utrudniających przewóz towarów akcyzowych przez granice, str. 59

Zakończenie.....str. 68

Wstęp:

Tematem pracy jest przemysł towarów przez granicę polsko-rosyjską ze szczególnym uwzględnieniem przejścia granicznego z Federacją Rosyjską w Gronowie (Gronowo-Mamonowo) a także skala problemu oraz metody walki z tym procederem.

Celem pracy jest udowodnienie, że dzięki walce z przemytem na szeroką skalę i bardzo różnymi metodami, patologia ta jest coraz bardziej zduszana.

Rzecz dotyczy się ostatnich 10 lat, tj. lat: 2005-2015.

Ramami problemowymi pracy są: przemysł, korupcja oraz rozwój infrastruktury a skala zjawiska przemytu.

Hipoteza: hipotezą pracy jest to, że przemysł w latach 2010-2015 istnieje aczkolwiek zjawisko ulega minimalizacji na co wpływa:

- a) Doskonalenie metod walki z korupcją w środowisku pracowników Służby Celnej
- b) Poprawa infrastruktury przejścia granicznego

Hipoteza została zweryfikowana na podstawie następujących metod badawczych: metoda jakościowa, metoda ilościowa oraz analiza treści.

W pierwszy rozdziale opisano wszystkie przejścia graniczne pomiędzy RP i FR oraz ruch pomiędzy oboma krajami. Pokróćce omówiono też historię instytucji przejścia granicznego, ze szczególnym uwzględnieniem przejść na pograniczu polsko – rosyjskim. Ma to wprowadzić do całości zagadnienia.

W drugim rozdziale skupiono się zaś na rozwoju przemysłu towarów od upadku Związku Radzieckiego do czasów obecnych. Wiele bowiem technik przemysłowych oraz przeciwdziałania temu procederowi ma charakter ponadczasowy. Podstawą przemysłu jest zawsze różnica w cenach towarów akcyzowych, w sąsiadujących ze sobą krajach.

W rozdziale trzecim skupiono się na przejściu granicznym w Gronowie, jego infrastrukturze oraz obsadzie kadrowej. Przejście to jest, historycznie ujmując, jednym z dwóch najstarszych, po 1991 roku, miejsc gdzie można przekraczać granicę polsko – rosyjską.

Rozdział czwarty wybiega niejako w przyszłość, gdyż opisane są w nim plany oraz perspektywy walki z kontrabandą w przyszłych latach.

Rozdział 1 Przejścia graniczne pomiędzy Polską i Rosją. Ruch osobowy pomiędzy tymi krajami

1.1 Definicja przejścia granicznego

Przejście graniczne to według *Słownika Języka Polskiego* Wydawnictwa Naukowego PWN: „miejsce, w którym pasażerowie oraz pojazdy mogą legalnie przekroczyć granicę państwa¹”. Miejsce to jest ustalone przez dwa sąsiadujące państwa, które rozdziela, w tym miejscu, granica. Przejścia dzielą się na międzypaństwowe – tu przekraczać granicę mogą tylko obywatele dwóch, graniczących ze sobą, krajów i międzynarodowe, gdzie mogą podróżować obywatele także innych państw. Podstawowym wymogiem przekroczenia granicy jest posiadanie odpowiednich dokumentów – paszportu (lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość podróżującego), wizy, zestawu ubezpieczeń. Przejścia dzielą się także na osobowe, osobowo-towarowe i towarowe. Ponadto są również przejścia stałe i sezonowe oraz drogowe (piesze, rowerowo-piesze, samochodowo-piesze i samochodowe), kolejowe, wodne (śródlądowe bądź morskie) i lotnicze.

Wedle polskiego prawa, przejściami drogowymi zarządzają wojewodowie, będący pełnomocnikami rządu, w regionach. Przejściami kolejowymi, morskimi i lotniczymi zarządza Minister Transportu. Śródlądowe – wodne zaś znajdują się w gestii Ministra Środowiska. Na przejściach granicznych działają punkty kontroli

1

Straży Granicznej, Służby Celnej, Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. W Polsce istnieje obecnie (stan na 1.01.2014): 16 przejść drogowych, 14 kolejowych, 1 rzeczne, 18 morskich i 20 lotniczych.

Ta liczba jest relatywnie mała, gdyż 21 grudnia 2007 zlikwidowano, w związku z przystąpieniem Polski do strefy Schengen, stałe przejścia graniczne, na granicy z Niemcami, Czechami, Słowacją i Litwą. Na tych odcinkach granicznych mogą być ustanawiane, zgodnie z obowiązującym prawem europejskim, tymczasowe przejścia graniczne. W pełnym wymiarze natomiast funkcjonują przejścia graniczne na granicy z Białorusią, Rosją (obwód kaliningradzki) i Ukrainą. To bowiem przejścia na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej. W pracy tej zajmę się funkcjonowaniem przejścia granicznego typu drogowego na granicy z Federacją Rosyjską².

²<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=URISERV:33020> data wejścia 06.07.2015

1.2 Granica pomiędzy Polską i Rosją w ujęciu historycznym

U zarania istnienia Rzeczypospolitej nie funkcjonowała żadna forma kontroli i ochrony granic. W Królestwie Polskim, pod panowaniem Kazimierza Wielkiego, (połowa XIV w.) umocniono granice linią warownych zamków i miast. W 1492 roku król Jan Olbracht powołał oddziały wojsk ochrony pogranicza, liczące wtedy nawet do 2000 żołnierzy. Zygmunt Stary powiększył liczebność wojsk granicznych do 3000 szabel. Wybudowano twierdze graniczne (Bar, Braclaw, Biała Cerkiew, Buczacz, Kamieniec Podolski, Winnica, Zwinogród, Czerkasy, Kijów, Kaniów), gdzie stacjonowały nawet dwuosobowe oddziały zbrojne. W roku 1569 ówczesna granica Rzeczypospolitej z Cesarstwem Rosyjskim, sięgała od Morza Bałtyckiego (przy zatoce ryskiej) po Chanat Krymski. Granica ta zmieniała się jednak co kilka lat, w wyniku kolejnych wojen. Możemy więc mówić co najwyżej o jakichś lotnych punktach celnych (tak zwanych komorach celnych), ustanawianych czy to przez władze królewskie, czy przez poszczególnych magnatów. Uiszczano tam opłaty za przewożone towary w naturze bądź w gotówce. Te prowizoryczne przejścia graniczne nie zajmowały się ruchem osobowym, gdyż takowego w tamtych czasach praktycznie nie kontrolowano. W XVIII wieku na granicy wschodniej stacjonowały tak zwane „partje ukraińskie”. Kontrolowały one ruch graniczny oraz utrzymywały porządek w pasie pogranicza. Po rozbiorach Rzeczypospolitej, pod koniec XVIII wieku, Rosja utrzymywała ograniczone kontrole celne pomiędzy ziemiami byłej Rzeczypospolitej (należącymi do Rosji), a resztą państwa carów. Granica polsko – rosyjska ponownie nabierała cech oficjalności po roku 1815, gdy mocą decyzji Kongresu Wiedeńskiego,

powołane zostało do życia Królestwo Polskie, pod berłami carów. Granica z Rosją zaczynała wtedy swój bieg w okolicach Kowna, a kończyła na północ od Lwowa. Po odzyskaniu niepodległości, w roku 1918, granica Polski z Rosją Sowiecką (o długości 1412 kilometrów) zaczynała się w okolicach Połocka, a kończy na rzece Dniestr³. Granice Rzeczypospolitej z Litwą i Rosją, obsadziły wojskowe Bataliony Celne, a w 1922 roku Policja Graniczna. Na każdym posterunku służyło kilkunastu policjantów. Od roku 1924 granicę z ZSRR zaczęto obsadzać specjalną formacją wojskową – Korpusem Ochrony Pogranicza (KOP).

W 1921 utworzono 32 przejścia graniczne z ZSRR. Jednak, z powodów politycznych, ruch osobowy był tu bardzo ograniczony⁴. W latach 1923-27 wydano tylko 35200 wiz obywatelom ZSRR. Po II Wojnie Światowej granica pomiędzy Polską i Rosją (do roku 1991 Rosyjska Federacyjna Republika Radziecka, potem Federacja Rosyjska) nabrała obecnego kształtu. Granica Polsko – Radziecka (Rosja jest częścią ZSRR) przebiegała od Braniewa na północy, po Bieszczady na południu). Na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych dokonywano małych korekt przebiegu granicy polsko – radzieckiej na odcinku rozgraniczenia z Ukrainą. W roku 1991, na mocy umów białowieskich, przestał istnieć Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich. Była granica Polski z ZSRR to obecnie granica z czterema krajami, które powstały w wyniku rozpadu państwa sowieckiego: Ukraina, Białoruś, Litwa, Federacja Rosyjska⁵.

³ P. Eberhardt, *Problematyka geopolityczna ziem polskich*, Warszawa 2008, s. 29 – 55.

⁴<http://forum.historia.org.pl/topic/9502-wyjazdy-zagraniczne-w-czasach-prl/> data wejścia 06.07.2015

⁵Большая Российская энциклопедия, „Научное издательство Большая Российская Энциклопедия”, „Беловежские соглашения 1991”, Т. 3., 2005, s. 228.

1.3 Ruch graniczny pomiędzy Polską i Rosyjską Federacyjną Republiką Radziecką do upadku ZSRR

Po drugiej wojnie światowej, pomiędzy Polską i ZSRR działało bardzo mało przejść granicznych. Wynikało to z ogólnego zamknięcia ZSRR wobec zagranicy. Władze sowieckie reglamentowały możliwość wjazdu na swoje terytorium obywateli innych państw. Dotyczyło to także obywateli „bratnich” krajów socjalistycznych. Do roku 1956 wjazd do ZSRR był prawie niemożliwy. Jeździło się tam wyłącznie w składzie nielicznych delegacji oficjalnych. Transport towarów odbywał się pociągami. Przy zachowaniu zasady przeładunku towaru na granicy. Tym sposobem na granicy załogi pociągów też się wymieniały. Po roku 1956, w ramach „chruszczowskiej” odwilży władze sowieckie zaczęły wpuszczać nielicznych turystów, ale tylko w ramach wyjazdów zorganizowanych. Do niektórych regionów pozwalano też wjeżdżać osobom z zaproszeniem prywatnym. Ważny był tylko dokument poświadczony przez notariusza. Podstawowym dokumentem w podróży była tak zwana „wkładka paszportowa”, która upoważniała, po spełnieniu innych, wspomnianych wyżej, wymogów, do wjazdu do krajów socjalistycznych i tylko do nich⁶. W latach siedemdziesiątych można było się wybrać do ZSRR, także z krajowym dowodem osobistym, ale pod warunkiem, że widniała w nim odpowiednia pieczęć, którą

⁶Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o uproszczonym trybie przekraczania granicy państwowej przez obywateli zamieszkałych w miejscowościach przygranicznych, podpisane w Moskwie dnia 14 maja 1985 r, Dz. U. z 1986 r. Nr 24, poz. 114.

można było otrzymać w biurze paszportowym, prowadzonym przez odpowiednie do miejsca zamieszkania, komendy milicji. Istotnym elementem ograniczającym podróże zagraniczne w ówczesnej Polsce był limit wykupu walut zagranicznych. W latach siedemdziesiątych można było oficjalnie wymienić na „socjalistyczne” waluty nie więcej niż 7.000 złotych – równowartość około dwóch średnich wynagrodzeń. Polacy radzili więc sobie, handlując różnymi towarami. Do ZSRR woziło się przede wszystkim bardzo wtedy modną odzież dżinsową. Stamtąd zaś przywożono biżuterię ze złota. Oczywiście nielegalnie.

W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego wieku można też było skorzystać z pewnej „furtki prawnej”, pozwalającej na wjazd do ZSRR bez zaproszenia, ani też bez oficjalnego dokumentu z biura turystycznego. Były to przejazdy tranzytowe. Samochodem jeżdżono się przez zachodnią Ukrainę do Rumunii i dalej do Bułgarii. Pociągiem zaś do Budapesztu, z przesiadką we Lwowie. Warunki prawne tranzytu pozwalały na dwudniowy pobyt na terenie ZSRR. Wszystkie tego rodzaju wyjazdy miały na celu nielegalny handel międzynarodowy. Władze polskie, z racji na pogłębiające się braki towarów w sklepach, przymykały oko na ten proceder.

Do roku 1986 Polska z Rosyjską republiką (w składzie ZSRR) nie miała żadnego, ogólnie dostępnego, przejścia granicznego. Były jedynie przejścia graniczne o znaczeniu lokalnym, służące do wymian delegacji itp. Sytuacja zmieniła się w 1986, kiedy Polska podpisała z ZSRR, dokument o „punkcie uproszczonego przekraczania granicy”. Otwarto wtedy trzy graniczne przejścia drogowe: „Gronowo - Mamonowo”, „Bezledy-Bagriatonowsk”, „Gołdap-Gusiew”⁷. Granicę przekraczało się na podstawie przepustek, a odprawę, zarówno paszportową jak i celną, przeprowadzali żołnierze Wojsk Ochrony Pogranicza – formacja, w roku 1991, przekształcona w Straż Graniczną⁸. Rejestrację ruchu granicznego (połączoną z reglamentacją wyjazdów), na

⁷Oświadczenie Rządowe z dnia 31 maja 1986 r. w sprawie wejścia w życie Porozumienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o uproszczonym trybie przekraczania granicy państwowej przez obywateli zamieszkałych w miejscowościach przygranicznych, podpisanego w Moskwie dnia 14 maja 1985 r., Dz. U. z 1986 r. Nr 24, poz. 115

⁸Zarządzenie Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą z dnia 20 maja 1988 r. w sprawie zlecenia organom Wojsk Ochrony Pogranicza wykonywania kontroli celnej w niektórych przejściach granicznych, M.P. z 1988 r. Nr 22, poz. 207.

tych quasi przejściach, prowadzono w wydziałach zagranicznych Komitetów Wojewódzkich PZPR w Gdańsku, Elblągu, Olsztynie i Suwałkach.

1.4 Funkcjonowanie przejść granicznych pomiędzy Polską i Federacją Rosyjską w ostatnich 23 latach (1991 – 2014)

Po upadku ZSRR ruch osobowy pomiędzy Polską i Federacją Rosyjską zdecydowanie się powiększył. Formalnie pozwolenia na przekraczanie granicy przejęły od komitetów wojewódzkich upadłej PZPR, poszczególne Urzędy Wojewódzkie. Do uzyskania pozwolenia na wyjazd do Rosji (formalnie tylko służbowy) potrzebna była pieczęć „AB”. Aby urzędnik ją przybił trzeba było wykazać potrzebę biznesową, udania się do Obwodu Kaliningradzkiego. Była to praktycznie formalność. Stąd ruch na granicy bardzo wzrastał. W obydwie strony przewożono towary, które w jednym państwie były tańsze niż w drugim. Polacy z Kaliningradu przewozili w tym czasie alkohol, paliwa, żywność, papierosy. Tańsze były też usługi w Rosji. Tym sposobem nawet kilka gazet lokalnych (na przykład wychodzący w Braniewie „Ilustrowany Kurier Terenowy – IKaT”) było drukowanych w Kaliningradzie. Rozbudowywane były także poszczególne przejścia graniczne. Ciągłe też trwały przygotowania do rekonstrukcji trasy szybkiego ruchu, na miejscu ponemieckiej autostrady, z Elbląga do Kaliningradu. Ostatecznie jednak trasa ta (wraz z przejściem granicznym w Grzechotkach) powstała dopiero pod koniec pierwszego dziesięciolecia XXI wieku.

Wszystkie przejścia graniczne pomiędzy Polską i Federacją Rosyjską, obsługują obecnie funkcjonariusze warmińsko-mazurskiego Oddziału Straży Granicznej z Kętrzyna. Obsługę celną prowadzi Izba Celną z Olsztyna, a administracyjnie przejścia podlegają Wojewodzie Warmińsko-Mazurskiemu. Zgodnie z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy

państwowej (Dz. U. 2009.12.67 jednolity tekst z póź.zm.) wojewoda jest zobowiązany do stałego utrzymywania drogowych, kolejowych, lotniczych, morskich i rzecznych przejść granicznych, przejść granicznych przeznaczonych wyłącznie dla małego ruchu granicznego, przejść turystycznych, przejść granicznych na szlakach turystycznych przecinających granicę państwową, miejsc przekraczania granicy na szlakach turystycznych oraz punktów nocnego postoju na rzekach granicznych znajdujących się na obszarze województwa w stanie umożliwiającym przeprowadzenie sprawnej i skutecznej, granicznej, celnej, sanitarnej, weterynaryjnej, fitosanitarnej, chemicznej i radiometrycznej kontroli bezpieczeństwa oraz jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych⁹.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2005 r. szczegółowo określa obowiązki wojewody dotyczące utrzymania i administrowania przejściami granicznymi. Należą do nich m.in.: utrzymywanie pomieszczeń przejść granicznych wykorzystywanych przez służby graniczne na drogowych, kolejowych, morskich i lotniczych przejściach granicznych oraz udostępnianie pomieszczeń: biurowych, socjalnych, przeznaczonych na magazyny depozytowe lub do kontroli¹⁰. Obowiązki wojewody w zakresie zarządzania przejściami granicznymi do dnia 30 października 2006 r. realizowane były przez Wydział Rozwoju Regionalnego, Zakład Obsługi Przejścia Granicznego z/s w Gronowie (ZOPG z/s w Gronowie) i Zakład Obsługi Przejść Granicznych z/s w Bezledach (ZOPG z/s w Bezledach). W wyniku dokonanej reorganizacji Warmińsko Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie (W-MUW) - z dniem 31 października 2006 r. obowiązki te wykonuje Wydział Infrastruktury i Geodezji, obecnie po zmianie nazwy Wydział Infrastruktury , Geodezji i Rolnictwa oraz do dnia 31 grudnia 2012 r. wykonywał Warmińsko-Mazurski Zarząd Przejść Granicznych z/s w Grzechotkach.

Z dniem 01 stycznia 2013 r. obowiązki w zakresie bieżącego utrzymania przejść granicznych przejął W-MUW-Wydział Obsługi Urzędu. Obecnie są to przejścia:

⁹Dz. U. 2009.12.67

¹⁰Dz.U. 2005 nr 256 poz. 2145

Drogowe:

- Bezledy-Bagrationski. Osobowe i towarowe. Czynne przez całą dobę. Możliwy jest tu ruch osobowy i towarowy, pojazdami o nacisku na oś do 8 ton, wykonującymi przewozy międzynarodowe oraz mały ruch graniczny,
- Gołdap-Gusiew. Osobowe i towarowe dla pojazdów o masie do 7,5t. Czynne przez całą dobę. Ruch osobowy, autobusy zarejestrowane w Rzeczypospolitej Polskiej i Federacji Rosyjskiej, towarowy – pojazdy o masie całkowitej do 7,5 tony oraz mały ruch graniczny,
- Gronowo – Mamonowo. Międzynarodowy ruch osobowy i międzynarodowy (od 20.12.2012r.) ruch towarowy, dla środków transportu, o masie całkowitej do 6 ton, oraz mały ruch graniczny,
- Grzechotki-Mamonowo. Osobowe i towarowe. Czynne przez całą dobę. Ruch osobowy, towarowy oraz mały ruch graniczny. Jest to największe i najnowocześniejsze przejście graniczne w województwie warmińsko-mazurskim. Koszt jego budowy wyniósł 127,7 mln zł, z czego niemal 54 mln zł pochodziły ze środków unijnych (fundusz Phare). Z przejścia można korzystać od 3 grudnia 2010 roku¹¹.

Kolejowe:

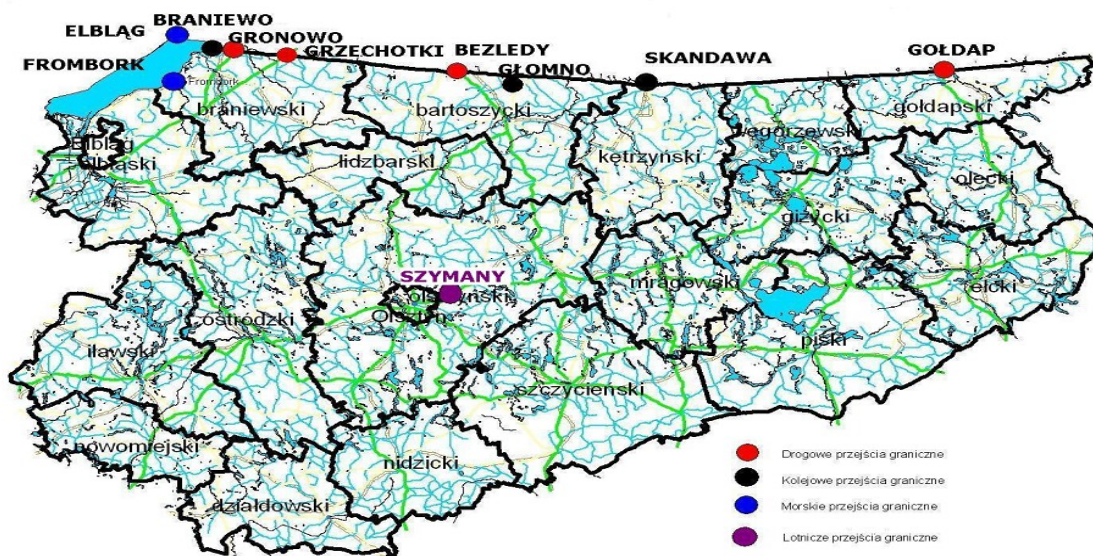
- Braniewo – Mamonowo

-Bartoszyce – Bagrationowski

- Skandawa – Żeleznodorożnyj¹².

¹¹ *Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie ogłoszenia przejść granicznych, rodzaju ruchu dozwolonego przez te przejścia oraz czasu ich otwarcia* M.P. z 2012 r. Nr , poz. 898

¹² *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej w sprawie przejść granicznych, sporządzona w Moskwie dnia 22 maja 1992 r.* M.P. z 2003 r. Nr 37, poz. 528

Rys. 1 Mapa - Przejścia graniczne na terenie województwa Warmińsko Mazurskiego.¹³

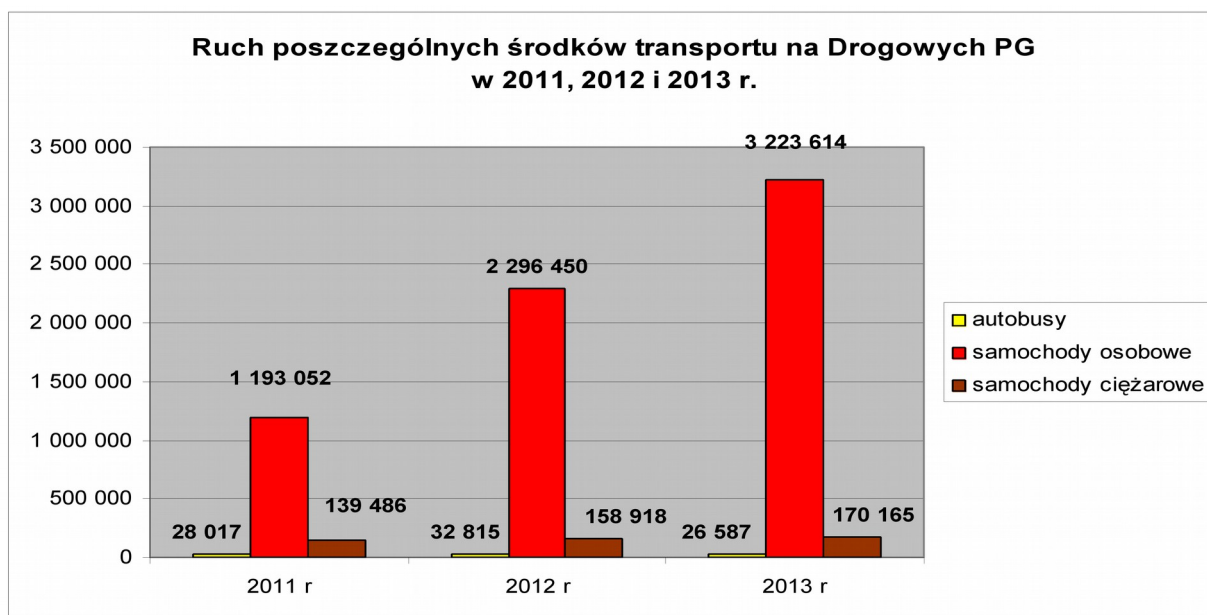
Obowiązkiem wojewody jest nie tylko bieżące utrzymanie przejść granicznych, ale także dokonywanie inwestycji dostosowujących te przejścia do wymogów Układu z Schengen. Inwestycje, a także modernizacje obiektów i infrastruktury przejść granicznych wykonywane są również w wyniku zgłoszonych potrzeb przez służby graniczne. Na Drogowe PG potrzeby inwestycyjne, na lata 2015 - 2017, zgłoszone i oszacowane przez służby graniczne, w poszczególnych latach wynoszą w sumie prawie 22 miliony złotych. Z tego prawie trzy miliony złotych ma być zainwestowane w rozwój przejścia granicznego w Gronowie. W województwie warmińsko-mazurskim ruch odbywa się przez cztery Drogowe PG w: Bezledach, Gronowie, Gołdapi oraz w Grzechotkach (uruchomionym w dniu 7 grudnia 2010 r.). Najliczniejszą grupą pojazdów przekraczających granicę są samochody osobowe, drugą - samochody ciężarowe, a trzecią autobusy. Z zamieszczonego poniżej wykresu wynika, że ruch samochodów osobowych i samochodów ciężarowych na

Drogowych PG od roku 2011 wykazuje stałą tendencję rosnącą. Spada tylko, bardzo nieznacznie, liczba autobusów przekraczających granicę polsko – rosyjską¹⁴.

¹³

<http://www.trojmiejska.info/wp-content/uploads/2013/03/mapa-przejscia-graniczne-kalinnigrad.jpg> data wejścia 06.07.2015

¹⁴ *Przejścia graniczne w województwie warmińsko-mazurskim. Charakterystyka i plan inwestycyjny.* Opracowanie przy udziale: st. insp. woj. Iwony Mówińskiej, pod kierownictwem: dyr. Jerzego Szczepanika. Olsztyn, 31 Grudnia 2013 r. str. 5-8

Tab. 1 Ruch poszczególnych środków transportu na drogowych przejściach granicznych w 2011, 2012 i 2013 roku¹⁵.

Poniżej zaprezentowano statystyki (z roku 2013) dotyczące poszczególnych przejść:

Drogowe PG	autobusy		samochody osobowe		samochody ciężarowe		Środki transportu ogółem	
	liczba	% udział	liczba	% udział	liczba	% udział		
Drogowe PG Bezledy	11 927	44,86	1 014 888	31,48	37 868	22,25	1 064 683	31,13
Drogowe PG Gronowo	6 055	22,77	692 519	21,48	50 252	29,53	748 826	21,89
Drogowe PG Goldap	4 550	17,11	420 783	13,05	5 088	2,99	430 421	12,58
Drogowe PG Grzechotki	4 055	15,25	1 095 424	33,98	76 957	45,22	1 176 436	34,40
Drogowe PG ogółem	26 587	100,00	3 223 614	100,00	170 165	100,00	3 420 366	100,00

¹⁵Tamże, s. 12-13.

Tab 2: Ruch poszczególnych środków transportu na drogowych przejściach granicznych z Rosją w 2013 roku

1.5 Przyczyny zwiększania się ruchu osobowego pomiędzy Polską i Federacją Rosyjską na przełomie wieków i w pierwszej dekadzie XXI wieku

Do końca roku 1998 z rosyjskim obwodem graniczyły cztery województwa: Gdańsk, Elbląg, Olsztyn, Suwałki. Po reformie administracyjnej (1.01.1999) z Obwodem graniczy region Warmii i Mazur oraz (na Mierzei Wiślanej) województwo Pomorskie. Położenie województwa Warmińsko-Mazurskiego, przy granicy zewnętrznej Unii Europejskiej pozostaje jedną z istotnych determinant jego rozwoju.

Polska granica wschodnia stała się jednym z nielicznych przykładów rubieży, na której w ciągu niespełna 20 lat doszło najpierw do spektakularnego otwarcia, a potem do ponownego uszczelnienia. Najważniejsze przyczyny takiego stanu rzeczy to:

- duże różnice w cenach rynkowych produktów po obu stronach granicy występujące głównie w latach 90-tych, a w przypadku towarów objętych akcyzą (papierosy, paliwa) także obecnie; ich skutkiem był masowy drobny handel, a także rozwój targowisk i bazarów, produkcja towarów o obniżonej jakości, usługi na rzecz osób oczekujących w kolejkach granicznych itd.
- ponowne uszczelnienie granicy wschodniej w wyniku członkostwa Polski w Unii Europejskiej (ruch wizowy), a następnie układ z Schengen (2007);
- Duże znaczenie tranzytu towarowego przez granicę oraz obszar Polski wschodniej, w ruchu z Rosji do Europy zachodniej i częściowo południowej;
- niedoinwestowanie infrastrukturalne makroregionu (brak nowoczesnej sieci drogowej i kolejowej, w szczególności łączącej Polskę wschodnią z resztą kraju, ale także wielu odcinków dróg wojewódzkich i lokalnych).

Inną przyczyną zwiększania się ruchu osobowego pomiędzy Polską i Rosją był rozwój kontaktów gospodarczych pomiędzy regionami Warmii i Mazur oraz Obwodu Kaliningradzkiego. W roku 2000 w Kaliningradzie działał klub polskiego biznesu, który zrzeszał ponad czterysta firm tam funkcjonujących. Najważniejsze z nich to „Budimex”, Bank Zachodni, Kredyt Bank. Przy czym banki nie prowadziły

działalności finansowej, a tylko pomagały firmom polskim w analizach prawno – biznesowych. Niestabilność prawnoekonomiczna Federacji Rosyjskiej doprowadzała jednak do stopniowego zmniejszania się ilości polskich podmiotów działających w Obwodzie.

Innymi przyczynami wzrostu ruchu granicznego między Polską i Rosją, w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku były również takie fakty jak:

- zliberalizowanie polskich i rosyjskich przepisów paszportowych
 - decentralizacja i prywatyzacja transportu samochodowego oraz handlu zagranicznego
- ubożenie społeczeństw byłego Związku Radzieckiego, co motywowało do przyjazdów do Polski w celu odsprzedaży towarów
 - konkurencyjność towarów wytwarzanych w Polsce na rynkach wschodnich, połączona z ogromnym wzrostem cen artykułów konsumpcyjnych w tych krajach
- wysokie cło i akcyza na wyroby alkoholowe, tytoniowe i paliwa w Polsce, skłaniające do drobnego przemytu.

Udział procentowy ruchu osobowego z państwami byłego ZSRR był największy w latach 1990-1991 (w 1991r. łącznie ok. 22%), później zaś systematycznie malał (w 1997 r. - 10,8%). Pierwsze załamanie dynamiki wzrostu nastąpiło w latach 1992-1993 i wiązało się z zastąpieniem masowych przyjazdów osób sprzedających (detaliści) przyjazdami kupujących.

Kryzys rosyjski, w roku 1998, doprowadził do załamania ruchu osobowego. Dopiero w latach 1999-2001 nastąpiło odrodzenie drobnego handlu i tym samym ruchu. Było ono jednak krótkotrwałe. Wprowadzenie przez Polskę wiz dla obywateli Rosji w październiku 2003 roku spowodowało kolejny gwałtowny spadek ruchu. 18 września 2003 roku wiceministrowie spraw zagranicznych Andrzej Załucki i Siergiej Razow podpisali porozumienie o ruchu osobowym między Polską a Federacją Rosyjską, wprowadzające reżim wizowy od 1 października. Do darmowych wiz upoważniono

jednak dzieci poniżej 16. roku życia, osoby powyżej 70. roku życia, studentów, nauczycieli, osoby prowadzące wymianę handlową¹⁶.

Po chwilowym szoku, związanym z koniecznością uzyskiwania wiz na wjazd do Polski (oraz do Rosji dla Polaków), ruch osobowy ponownie rósł. Kolejny spadek ilości przekroczeń granicy miał miejsce w roku 2007, w momencie wejścia Polski do strefy Schengen. Przyczyną zwiększania ilości przyjazdów do Polski, przez obywateli Rosji, z obwodu Kaliningradzkiego, była także turystyka przyjazdowa. Rosjanie odwiedzają głównie turystyczne regiony Warmii i Mazur oraz Pomorza z Trójmiastem na czele. Głównym jednak motywem przyjazdu Rosjan były zakupy. Tylko w roku 2010 przyjezdni z Obwodu zostawili w polskich sklepach ponad jeden milion złotych.

¹⁶T. Komornicki, *Transgraniczne powiązania województw Polski wschodniej* Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania, PAN Zakład Geografii Społeczno-Ekonomicznej UMCS.

1.6 Mały Ruch Graniczny jako stymulator wzrostu ilości przekroczeń granicy polsko - rosyjskiej

Przełomem w intensywności przekroczeń granicy polsko-rosyjskiej było wejście w życie porozumienia o małym ruchu granicznym na mocy umowy międzyrządowej z 27 lipca 2012 roku. Na jej podstawie, mieszkańcy polskich powiatów: gołdapskiego, oleckiego, węgorzewskiego, giżyckiego, kętrzyńskiego, mrągowskiego, bartoszyckiego, lidzbarskiego, olsztyńskiego, braniewskiego, elbląskiego, nowodworskiego, malborskiego, gdańskiego, puckiego oraz miast: Olsztyn, Gdańsk, Sopot, Gdynia uzyskali prawo do bezwizowego wjazdu na teren całego Obwodu Kaliningradzkiego. Jednocześnie mieszkańcy Obwodu uzyskali prawo do wjazdu bez wizy na teren wyżej wymienionych powiatów. Do przekraczania granicy uprawnia specjalny dokument (wydawany przez konsulaty) stwierdzający, że dana osoba może korzystać z dobrodziejstw postanowień o małym ruchu granicznym.

Objęcie małym ruchem granicznym całego obwodu kaliningradzkiego oraz adekwatnego obszaru w Polsce, było wspólną inicjatywą obu państw, które uznały, że szczególny status eksklawy wymaga zastosowania wobec niej rozwiązania prawnego, wychodzącego poza zasady określone w rozporządzeniu nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiającego przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich zmieniającego postanowienia konwencji Schengen¹⁷. Z umowy może skorzystać maksymalnie 2800000 osób (z czego ok. 941500 po stronie rosyjskiej i 1900000 po stronie polskiej). Zezwolenie uprawniające do małego ruchu granicznego daje prawo do wielokrotnego wjazdu, wyjazdu i pobytu wyłącznie na obszarze obwodu kaliningradzkiego, każdorazowo do 30 dni, licząc od dnia wjazdu. Jednakże łączny okres pobytu nie może przekraczać 90 dni w okresie każdych 6 miesięcy, liczonych od dnia pierwszego wjazdu. Zezwolenie na mały ruch graniczny nie jest wiza, nie pozwala wjeżdżać do innych części terytorium Federacji Rosyjskiej, poza

¹⁷ *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego*, podpisana w Moskwie dnia 14 grudnia 2011 r. Dz.U. 2012, nr 0, poz. 814

obwodem kaliningradzkim. Na podstawie dokumentu o małym ruchu granicznym nie można też przejeżdżać przez Obwód tranzytem do Litwy.

Konsulat Generalny RP w Kaliningradzie, w okresie 27 lipca 2012 - 31 sierpnia 2013, przyjął 131.856 wniosków o wydanie zezwoleń na MRG. Tylko nieco ponad 14.000 tych wniosków zakończyło się odmową wydania dokumentu. Natomiast od początku obowiązywania umowy o MRG Rosjanie wydali ponad 30.000 pozwoleń, z czego ok. 16.000 w 2013. W okresie od stycznia do września 2013 r. na polsko – rosyjskiej granicy państwowej odnotowano wzrost ruchu granicznego osób o 59%, w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego. Na tym odcinku ,granicy zewnętrznej UE, odnotowano 4 460 010 przekroczeń (analogicznie 2012 r. – 2 804 742 odprawionych). W dalszym ciągu ponad 99% ruchu granicznego koncentruje się w drogowych przejściach granicznych. Największy procentowy wzrost ruchu granicznego na granicy z Federacją Rosyjską odnotowano w drogowym przejściu granicznym Gronowo – Mamonowo o 90%. Czynniki kształtujące poziom ruchu osobowego to przede wszystkim umożliwienie mieszkańcom strefy przygranicznej regularnego przekraczania wspólnej granicy na podstawie umowy o małym ruchu granicznym z Federacją Rosyjską (od dnia 27 lipca 2012 r.), utrzymująca się znaczna różnica w cenach paliw, a także wzrost zainteresowania, ze strony obywateli FR, wyjazdami do Polski. Procedury oraz koszty związane z uzyskaniem wiz, uprawniających obywateli państw trzecich do wjazdu na terytorium Polski/Schengen sprawiają, iż przekraczanie granicy państwowej przez obywateli w oparciu o zezwolenia MRG cieszy się coraz większym zainteresowaniem wśród ludności pogranicza. W związku z powyższym, można spodziewać się dalszego ożywienia ruchu granicznego. Mały ruch graniczny nie jest bezpośrednią przyczyną wzrostu ruchu na granicy. Wzrasta natomiast liczba osób posługujących się przepustkami MRG zamiast wizami. Spośród czterech drogowych przejść granicznych z obwodem kaliningradzkim najbardziej popularne są Grzechotki - Mamonowo II i Gronowo - Mamonowo (atrakcyjne dla regionu trójmiejskiego), natomiast mniejszy ruch odbywa się przez przejścia Bezledy - Bagrationowsk i Gołdap - Gusiew. Szacuje się, że przejście w Gronowie wykorzystuje 90% projektowanej przepustowości.

Umowa o małym ruchu granicznym ma istotne znaczenie dla rozwoju wzajemnych kontaktów międzyludzkich, współpracy lokalnej, handlu i turystyki. Bezpośrednim rezultatem wprowadzenia MRG był wzrost obrotów handlowych w pasie przygranicznym. W okresie 1 stycznia 2013-15 sierpnia 2013, na granicy z obwodem kaliningradzkim Służba Celna, w ramach systemu TAX FREE przyjęła 56.722 rachunki na kwotę ok. 65 mln PLN (w 2010 r. takich rachunków było 4484, a w 2012 r. - 40 126 Trzeba przy tym podkreślić, że rachunki w ramach systemu wystawiane są za towary o wartości powyżej 200 PLN, a nie wszystkie sklepy je wystawiają, jak też nie zwraca się podatku VAT za hotele i usługi kulinarne w restauracji. Oznacza to, że realna kwota wydana przez Rosjan przyjeżdżających do Polski jest kilkukrotnie większa. Główny Urząd Statystyczny szacuje, że w pierwszym kwartale 2013 r. Rosjanie przyjeżdżający do Polski w ramach MRG wydali 113,2 mln PLN (wzrost o 89,6% w porównaniu z analogicznym okresem 2012 r., kiedy nie obowiązywała umowa o MRG). Suma środków pozostawionych przez Polaków, wyjeżdżających w ramach MRG, do obwodu kaliningradzkiego szacowana jest natomiast na 96 mln PLN (wzrost o 95,5%) W drugim kwartale 2013 r. obywatele rosyjscy wydali 124,8 mln PLN (wzrost o 54,8% w porównaniu z analogicznym okresem 2012 r., kiedy nie obowiązywała umowa o MRG), a Polacy na terenie obwodu wydali 87,6 mln PLN (wzrost o 47,2%) Oznacza to, że w ciągu pierwszego półrocza 2013 r. Rosjanie pozostawili w Polsce co najmniej 238 mln PLN, Polacy w Rosji zaś 143,2 mln PLN. Co istotne, wydatki poniesione przez Rosjan (w zdecydowanej większości mieszkańców obwodu kaliningradzkiego) w pierwszym półroczu br. stanowiły 6,1% ogółu wydatków poczynionych przez cudzoziemców w Polsce.

Mały Ruch Graniczny przyniósł wzrost zainteresowania Polską wśród mieszkańców obwodu kaliningradzkiego. Wizerunkowo skorzystał na tym przede wszystkim Gdańsk (i szerzej Trójmiasto), postrzegany w Rosji jako ośrodek o podobnej tradycji jak Królewiec. Z danych Polskiej Izby Turystyki wynika, że od lipca 2012 r. liczba Rosjan przyjeżdżających do Polski zwiększyła się ponad trzy razy. Według badań przeprowadzonych w Gdańsku ponad 70% turystów rosyjskich pochodziło z Kaliningradu, a ok. 25% badanych Rosjan było w Gdańsku po raz

pierwszy. Blisko 33% z nich przyjeżdża do Gdańska regularnie. Dominowały krótkie pobyty, a ponad połowa przyjechała do Gdańska na jeden dzień. Głównym celem przyjazdu badanych są zakupy. Niemal wszyscy deklarowali chęć ponownego odwiedzenia miasta. Z przyjezdnych Rosjan ponad połowa skorzystała z zezwoleń w ramach MRG. Jednocześnie obserwuje się dość sprawne i szybkie dostosowywanie oferty handlowo-usługowej w Gdańsku do potrzeb klientów rosyjskojęzycznych. Wzrost liczby kontaktów międzyludzkich spowodował również zwiększone zapotrzebowanie na kursy języka rosyjskiego w Polsce i kursy języka polskiego w obwodzie kaliningradzkim. Te ostatnie prowadzi między innymi Bałtycki Uniwersytet Federalny im. Imanuela Kanta w Kaliningradzie oraz, działająca jako prywatna firma, Polskie Centrum Kultury. Mały ruch graniczny ułatwia także współpracę naukową i kulturalną. Dotyczy to wymian młodzieżowych w ramach współpracy szkół podstawowych i średnich położonych na obszarze MRG, współpracy międzyuniwersyteckiej, ale także sfery związanej z odbudową i rewitalizacją tkanki miejskiej.

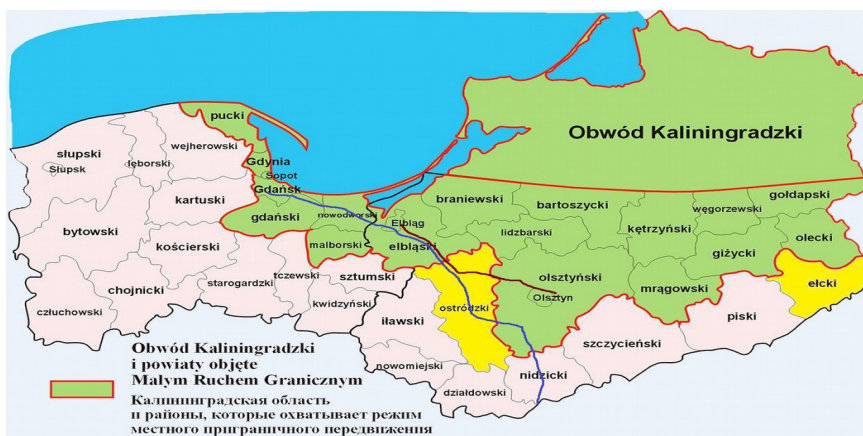
Wprowadzenie MRG pokazało również bardzo dużą elastyczność sfery usług (hotele, sieci handlowe), które szybko dostosowały się do klienta z obwodu kaliningradzkiego. W hotelach, restauracjach czy sklepach zapewniono obsługę i napisy w języku rosyjskim. Rosyjskojęzyczne oznaczenia pojawiły się również na drogach województwa warmińsko-mazurskiego i pomorskiego oraz na lotnisku imienia Lecha Wałęsy w Gdańsku. Jako efekt MRG można uznać również rozwój infrastruktury wypoczynkowej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Rozwijają się także kontakty pomiędzy samorządami z województwa warmińsko – mazurskiego i obwodu kaliningradzkiego. Są one jednak utrudnione przez różnice systemowe (ulożenie w nich samorządów) w obydwu państwach.

Działanie umowy o małym ruchu granicznym przyczyniło się także do poszerzenia współpracy między polskimi i rosyjskimi służbami granicznymi, mającymi na celu zwiększenie ruchu. Rosjanie zaczęli między innymi automatycznie drukować karty migracyjne przy odprawie paszportowej. Wobec posiadaczy MRG z Polski, stosuje się uproszczony tryb odpraw samochodów. Polskie służby

wprowadziły natomiast e-booking (elektroniczne powiadomienie, o przybyciu zorganizowanych grup turystycznych na drogowe przejścia graniczne, e-cło - systemy umożliwiające m.in. awizowanie wysyłki towarów do granicznego urzędu celnego i zwrotne informowanie urzędu celnego o wywiezieniu towarów z obszaru celnego Wspólnoty oraz elektroniczną rejestrację rachunków w ramach systemu TAX FREE). Na przejściach granicznych zastosowano również ogólnodostępny, przez sieć internetową, monitoring.

Wedle statystyk Straży Granicznej odnotowano tylko kilka przypadków naruszeń umowy o MRG. Dotyczyło to przekraczania strefy MRG przez Rosjan oraz przedłużenia dozwolonego pobytu w Polsce. Rośnie natomiast skala wykroczeń związanych z przemytem papierosów oraz nielegalnym przewozem paliw samochodowych. Obecnie, w związku z kryzysem rosyjskiej gospodarki i spadkiem wartości rubla, liczba podróżujących z Kaliningradu do Polski spada, ale trzeba założyć, że jest to tendencja chwilowa. Niezbędne wydaje się więc rozbudowywanie infrastruktury granicznej. Istniejące przejścia są coraz bardziej obciążone. Konieczne wydaje się także podjęcie, ze stroną rosyjską, rozmów o zastosowaniu wspólnych odpraw granicznych. Mało natomiast prawdopodobne wydaje się rozszerzanie komunikacji publicznej Olsztyna i Gdańska z Kaliningradem. Funkcjonujące połączenia autobusowe czy też kolejowe nie cieszą się bowiem zbyt wielką popularnością. Nie potwierdziły się też obawy o nasilenie przestępczości, w regionach przygranicznych¹⁸. Rysunek poniżej przedstawia Obwód Kaliningradzki i powiaty objęte Małym Ruchem Granicznym, gdzie na żółto zaznaczone zostały subregiony, linia niebieska to droga S7, a linie koloru czarnego oznaczają przebieg tras kolejowych.

¹⁸ K. Dudzińska, A. Dyner. *Mały ruch graniczny między obwodem kaliningradzkim a Polską – wyzwania, szanse i zagrożenia*. [w:] *Policy Paper*, nr 29 (77), październik 2013, s. 34.

Rys. 2 Obwód Kaliningradzki i powiaty objęte Małym Ruchem Granicznym¹⁹

Rozdział 2. Rozwój nielegalnego obrotu towarowego na granicy polsko – rosyjskiej od roku 1991

2.1 Przemycnicza teoria

Gospodarcza i polityczna integracja Europy, przejawiająca się m.in. w zacieśnianiu współpracy gospodarczej i likwidowaniu barier w obrocie handlowym między państwami członkowskimi, w tym w szczególności wskutek stworzenia wspólnego obszaru celnego, czyli obszaru bez granic wewnętrznych, skutkuje również pojawieniem się różnych form przestępczości. Popyt na nielegalne towary i usługi powoduje powstanie szarej strefy ich obrotu oraz silne powiązania i umiędzynarodowienie rynku przestępczego. Problematyka zwalczania tego zjawiska nabrała istotnego znaczenia, we Wspólnocie Europejskiej z uwagi na obowiązującą zasadę swobodnego przepływu towarów między krajami członkowskimi i związany z tym brak kontroli granicznej w obrocie towarami między krajami członkowskimi. Przemyt towarów jest trwale związany z powstaniem opłat granicznych i prawnych ograniczeń handlu. Wedle definicji słownikowej Aleksandra Brucknera, pochodzenie wyrazu „przemyt” ma swoje źródło w słowie „myto”, co inaczej znaczy cło, płaca, a mytnik to celnik, mycić zaś to płacić cło, przemycić - obejść cło, nie płacić cła, a ten kto to robi, to - przemycnik²⁰. W ujęciu kryminalistycznym, przemyt celny to przemieszczenie towarów pomiędzy państwami, z pominięciem opłat celnych, podatku akcyzowego, podatku od towarów i usług oraz innych należności wobec państwa, na którego terytorium wwieziono towar, lub też wwiezienie towaru, którym obrót jest w danym kraju zakazany przez prawo. Przemyt to działalność mająca na

¹⁹ Mały Ruch Graniczny, <http://www.wm.strazgraniczna.pl/index.php/94-wmosg-linki-graficzne/440-mrg> data wejścia 06.07.2015

²⁰ A. Brucknera, *Słownik Etymologiczny Języka Polskiego*, Kraków 1927, str. 463

celu zatajenie przed organami państwa faktu dokonywania transgranicznego obrotu towarowego lub części okoliczności dotyczących tego obrotu. Jako towar traktowane są produkty, których wartość można wyrazić w pieniądzu i które, jako takie, mogą być przedmiotem transakcji handlowych. Nie można zatem uznać za przemyt celny w ścisłym znaczeniu np. nielegalnego przywozu banknotów obiegowych lub narkotyków. Pod pojęciem przemytu celnego należy więc rozumieć sprowadzenie, bez zgłoszenia celnego oraz bez przedstawienia organowi celnemu towaru, mogącego stanowić przedmiot legalnego obrotu na obszarze celnym Wspólnoty Europejskiej, z zamiarem uniknięcia uiszczenia cła, podatków pośrednich oraz innych opłat stosowanych wobec towarów importowanych lub z naruszeniem stosowanych przez WE środków polityki handlowej.

Wpływ na rozwój przemytu ma jego opłacalność, wynikająca z różnic cenowych, określonych kategorii towarów, na co wpływ ma przede wszystkim wysokość podatków pośrednich. Dodatkowymi czynnikami wzrostu zjawiska jest stagnacja lub nawet spadek siły nabywczej społeczeństwa przy utrzymującym się stale wysokim popycie na wyroby akcyzowe. Duża zyskowość przy relatywnie niskim zagrożeniu karą, stanowi dodatkową zachętę do prowadzenia tego typu działalności. Zniesienie zaś barier celnych i kontroli granicznych, pomiędzy krajami Wspólnoty Europejskiej, pozwala na zwielokrotnienie zysków, poprzez przerzut towarów do krajów tzw. starej Unii. Intratność procederu jest podstawowym motywem w przypadku zorganizowanych grup przestępczych, które koncentrują swoje działania na przemyśle papierosów.

Na polskich terenach przygranicznych wzrost przemytu implikowany jest wysokim bezrobociem oraz niską dochodowością wykonywanej legalnie pracy. Przymyś odbywa się także za społecznym przyzwoleniem i traktowany jest jako zjawisko o niewielkiej szkodliwości. Przywóz paliwa z krajów ościennych uwarunkowany jest niższym poziomem cen na tamtejszych rynkach i odbywa się w nieco inny sposób niż przemyt papierosów. Zgodnie z obowiązującym systemem zwolnień celnych i podatkowych do Polski można wwieźć maksymalnie 600 litrów paliwa, przy czym, w przypadku samochodów osobowych, ilość ta jest ograniczona do pojemności standardowego zbiornika. Nie może być jednak ono usuwane ze zbiornika pojazdu, w

którym zostało przywiezione. O skali zjawiska świadczy bardzo duża popularność samochodów marki Volkswagen Passat, w wersji kombi, których standardowy zbiornik może pomieścić 110 litrów paliwa. Przemysł wyrobów tytoniowych zaś kształtowany jest przez dysproporcje cenowe papierosów. Kraje docelowe, w przypadku przemysłu papierosów, wyróżniają się restrykcyjną polityką podatkową i wysokimi cenami detalicznymi. Polska występuje zarówno jako kraj tranzytowy, jak i docelowy. Zwiększanie obsady etatowej na przejściach granicznych, oraz wyposażenie ich w infrastrukturę i sprzęt niezbędne do kontroli, uszczelniają granicę Polski. Jednak zapotrzebowanie na nielegalne papierosy, z racji na możliwość dużych zysków, stale wzrasta. W cenie papierosów na polskim rynku aż 85% stanowią podatki. Za nimi pozostają wyroby spirytusowe - 70%, a później paliwa z podatkami na poziomie około 50% ceny. Przyczyną utrzymywania się papierosów na szczycie rankingu najczęściej przemycanych towarów jest szybko rosnąca akcyza, którą Unia wyznacza kwotowo. Podobnie wyglądają problemy z ceną paliw.

Z przemysłem wiąże się korumpowanie celników. Celnicy i przemysłowcy często znają się od lat, razem chodzili do szkoły lub bawili się na podwórku, mieszkają w tej samej miejscowości. Obecnie wszędzie są kamery, więc płacić trzeba z góry. Tuż przed granicą celnik wysyła wiadomość z informacją, który pas graniczny w tym dniu jest bezpieczny. Całą drogę, z granicy do miejsca przeznaczenia, obstawia się zaufanymi ludźmi. Konwój przemierza dziennie tylko kilkadziesiąt kilometrów i znika w tzw. dziupli. Przemysłem samochodami osobowymi, w których można zmieścić do 30 tys. sztuk papierosów, najczęściej zajmują się firmy rodzinne: ojciec szmugluje, synowie rozprawdzają papierosy po okolicznych bazarach lub sprzedają hurtownikowi. Komisja Europejska zmusiła koncerny tytoniowe do finansowania walki z przemysłem, a za uzyskane w ten sposób środki kupuje się np. rentgeny do prześwietlania tirów. I każdego roku liczba przejętych papierosów rośnie. Większe straty przemysłowcy jednak rekompensują sobie wzrostem cen na bazarach²¹.

²¹ **Cezary Łazarewicz, Tygodnik Polityka**, http://www.skarbowcy.pl/blaster/print.php?mod=extarticle&article_id=3471 data wejścia 06.07.2015

2.2 Bezrobocie w regionie jako jedna z przyczyn rozwoju nielegalnego, transgranicznego, obrotu towarowego

Powiat braniewski, w którym leży przejście graniczne w Gronowie, położony jest w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Administracyjnie, w skład powiatu, wchodzi 7 gmin: Braniewo, Frombork, Pieniężno, Płoskinia, Lelkowo, Wilczęta oraz Miasto Braniewo. Powierzchnia powiatu wynosi 1205 km². Od północy graniczy on z Federacją Rosyjską, od zachodu z powiatem elbląskim, od południa z powiatem lidzbarskim, natomiast od wschodu z powiatem bartoszyckim. Północno-zachodnią granicę powiatu wyznacza Zalew Wiślany. Krajobraz obfituje tu w tereny zielone, w tym cztery rezerваты przyrody: „Dolina rzeki Wałszy”, „Ostoja Bobrów”, rezerwat torfowiskowy „Osiek II” oraz rezerwat „Brzozy niskiej” k/Cielętnika.

Liczba mieszkańców powiatu braniewskiego wyniosła na koniec 2012 roku 43 023 osób, w tym połowę (50,0%) stanowiły kobiety. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 36 osób na 1 km². 65,8% mieszkańców powiatu braniewskiego stanowią osoby w wieku produkcyjnym.

Głównym obszarem działalności podmiotów gospodarczych, w powiecie braniewskim, jest handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych. Ten rodzaj działalności prowadzi około 22,0% podmiotów w powiecie. Kolejne 14,2% firm prowadzi działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości, zaś około 9,7% zarejestrowanych jest w sekcji budownictwo. Około 8,6% przedsiębiorstw działa w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie. W powiecie braniewskim dominują mikro (do 9 pracowników) i małe przedsiębiorstwa (10 – 49 pracowników). Stanowią one ponad 99% wszystkich prowadzących działalność na terenie powiatu jednostek gospodarczych. Pozostałe podmioty to średnie firmy zatrudniające od 50 do 249 pracowników. Ich udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw wynosi 0,7%.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie braniewskim, wyniosła w I półroczu 2013 roku 29,0 %, podczas gdy poziom bezrobocia w tym samym czasie w województwie i kraju wynosił odpowiednio 20,2 pkt proc. i 13,2 pkt proc. Na przestrzeni lat 2007 – 2010 miał miejsce spadek stopy bezrobocia na terenie powiatu, łącznie o 4,6 pkt procentowych. Od roku 2010 zauważyć można naprzemienne niewielkie wzrosty i spadki poziomu bezrobocia. W ogólnej liczbie bezrobotnych, największy udział mają osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym – 34,8% ogółu. Nieco mniejszą grupę stanowią bezrobotni z wykształceniem zasadniczym (zawodowym) – 28,8% . Około 11% ogółu bezrobotnych stanowili z kolei bezrobotni z świadectwem ukończenia ogólnokształcących szkół średnich. Blisko co piąty bezrobotny posiada wykształcenie policealne lub średnie zawodowe. Liczba pozostających bez pracy o takim wykształceniu w powiecie wyniosła 18,9%. Najmniej osób bezrobotnych legitymuje się wykształceniem wyższym. W powiecie braniewskim bezrobotni nieposiadający doświadczenia zawodowego stanowią 23,2% ogółu zarejestrowanych. Największą grupę stanowią bezrobotni, którzy pracowali uprzednio przez okres od 1 do 5 lat – taki staż pracy posiada ok. co czwarta osoba. Na terenie powiatu braniewskiego osoby z co najmniej 5 letnim stażem zawodowym stanowiły 38,3% ogółu poszukujących pracy. Około 33,5% bezrobotnych w powiecie braniewskim pozostaje bez zatrudnienia przez okres nieprzekraczający sześciu miesięcy. Około ¼ bezrobotnych stanowią osoby szukające pracy od 6 do 12 miesięcy. Długotrwale bezrobotni stanowią 41,3% ogółu poszukujących pracy. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, na koniec 2012 roku, w powiecie braniewskim kształtowało się na poziomie 3038 zł. Wśród zawodów deficytowych najwyższą średniomiesięczną liczbę ofert pracy zanotowano w odniesieniu do zawodów robotnika gospodarczego (większość ofert stanowiły oferty prac społecznie użytecznych) oraz w zawodzie sprzedawca. Dużą liczbę ofert zanotowano również w odniesieniu do zawodów robotnik budowlany, opiekun osoby starszej, kelner i kucharz²².

²² Raport – powiat braniewski, *Przygotowanie narzędzi badawczych oraz przeprowadzenie i analiza badań nisz i zapotrzebowania rynku na usługi i produkty*, Elbląg 2013

2.3 Główne towary przemytane przez granicę polsko – rosyjską w poszczególnych latach

UJAWNIEŃ RAZEM			
2014		Papierosy w sztukach	Alkoho l w litrach
1	styczeń	212220	2,96
2	luty	256940	5,3
3	marzec	264680	6,5
4	kwiecień	341480	2,7
5	maj	314952	2,2
6	czerwiec	320060	0
7	lipiec	173840	0
8	sierpień	184160	14,1
9	wrzesień	200580	4,5
10	październik	291920	2,7
11	listopad	180280	0
12	grudzień	172040	5,2
RAZEM		3E+06	46,16

Tab. 3 Ujawnienia przemytu na drogowym przejściu granicznym w Gronowie za rok 2014²³.

Na pograniczu polsko rosyjskim przemyca się obecnie głównie wyroby tytoniowe. Nielegalny handel pozostałymi towarami akcyzowymi (piwo, wino, alkohol powyżej 20% mocy), jest znacznie mniejszy, tak pod względem ilości jak i wartości, wykrywanych tego typu przestępstw. Uszczelnienie granic zewnętrznych Unii Europejskiej, powoduje organizowanie nielegalnej produkcji papierosów w Rosji. Produkowane tam papierosy są jednak od razu przeznaczone na rynki zachodnie. Świadczy o tym fakt, że na opakowaniach napisy są drukowane w języku angielskim, niemieckim, włoskim czy francuskim. Drugim, obecnie bardzo popularnym, towarem przewożonym z Rosji są paliwa. Jest to interes obustronny, gdyż zarabiają na tym tak polscy „importerzy” jak i rosyjscy „eksporterzy”. Może dlatego tak uważnie się w

²³ Biuletyn prasowy Izby Celnej Olsztyn – Olsztyn 2015, str. 4

Kaliningradzie śledzi tendencje cenowe z Polski. Pisze o tym, na łamach jednego z popularnych tu portali, www.kaliningrad.ru, polski korespondent Ekaterina Apanowa. Analizowana sytuacja dotyczyła tendencji zauważalnych na polskim rynku paliw na początku roku 2015.

„Ceny paliwa w Polsce nadal spadają – pisze Apanowa. Jak podaje portal informacyjny trójmiasto.pl, cena benzyny 95-o oktanowej w województwie pomorskim wynosi 3.99-4zł za litr. Według słów analityka rynku paliwowego, Jakuba Boguckiego, średnie ceny na popularne typy paliwa aktualnie utrzymują się na poziomie 4.4zł. Jednak stacje paliw przy hipermarketach oferują jeszcze niższą cenę. „Jest to specyfikacja tego typu stacji, które z powodu dużego obrotu paliwami mogą liczyć na najlepsze ceny u swoich dostawców” – komentuje Bogucki. Prognozy na najbliższe dni mówią, że ceny będą dalej malały. Ceny paliw w sąsiedniej republice maleją od zeszłego roku. Przyczyną tego są spadki cen ropy i wzmacnianie się złotego w stosunku do światowych walut. Z powodu niskiego kursu rubla, mieszkańcom przygranicznych rejonów Polski nadal się opłaca tankować w Obwodzie. „Paliwiarze” twierdzą, że nie mają zamiaru rezygnować ze swojej „pracy”, nawet przy podwyżce cen w Rosji.”²⁴

21.01.2015 jednak Apanowa uspokaja:

„Na granicy rosyjsko-polskiej rośnie ilość ujawnionych prób nielegalnego wwozu towarów do Polski. Najpopularniejszymi towarami do nielegalnego przewozu i sprzedaży są aktualnie papierosy i bursztyn. Według przedstawicieli polskiej Służby Celnej przyczyną zwiększenia się przypadków kontrabandy jest niski kurs rubla w stosunku do złotego. Mieszkańcy przygranicznych rejonów sąsiedniej republiki mogą sobie teraz pozwolić na zakup większej ilości towaru niż wcześniej. Jednakże wśród przemytników są nie tylko Polacy ale także Kaliningradzcy. Przez ostatnie kilka tygodni pracownicy izby celnej w Olsztynie zauważyli wzrost kontrabandy wśród rosyjskich podróżnych. Jak informuję nas izba, mieszkańcy Obwodu Kaliningradzkiego biorą ze sobą towar na sprzedaż, próbując takim sposobem pokryć sobie koszt przejazdu do Polski.”²⁵

„Kontrabanda się zwiększyła. W pierwszej kolejności dotyczy to bursztynu i papierosów. Możliwe, że takim sposobem ludzie próbują poprawić swoje możliwości kupna żywności w Polsce.” – powiedział rzecznik prasowy izby celnej w Olsztynie, Ryszard Chudy. Podkreślił on także, że Polacy praktycznie zaprzestali wozic z Kaliningradu wódkę i inne napoje alkoholowe. Jedno z ostatnich zatrzymań na granicy zaszło w ostatni weekend. Tym razem to Rosjanie próbowali wwieźć do Polski produkty tytoniowe. W samochodzie marki „Opel” Rosjanin schował 1295 paczek papierosów, w Maździe z rosyjskimi numerami rejestracyjnymi było

²⁴ Ekaterina Apanowa, „Цены на бензин в Польше опустились ниже четырёх злотых” www.kaliningrad.ru – data wejścia 16.01.2015

²⁵, Ekaterina Apanowa, „Польская таможня: Из-за слабого рубля на границе с Калининградской областью растёт контрабанда”, [www. Kaliningrad.ru](http://www.Kaliningrad.ru) – data wejścia 20.07.2015

natomiast 650paczek. W trzech innych przypadkach w sumie znaleziono 600paczek.”– skomentowała przedstawicielka urzędu celnego Anna Hatała-Wanat.

Ilość prób kontrabandy bursztynu zwiększyła się po decyzji władz FR dotyczącej zakazu ich wywozu na eksport. W zeszłym roku pracownicy służb kontrolnych zatrzymali ponad 300kg kamienia, co jest o dwa razy wyższym wynikiem niż w 2013r. Przy czym w tym procederze uczestniczą tak Rosjanie jak i Polacy a czasami nawet i Litwini i Chińczycy. Przez dwa lata ilość kontrabandy bursztynu wzrósł pięciokrotnie.”²⁶

W informacji tej warto zauważyć dwa fragmenty. Jeden mówiący o tym, że przemycanym towarem z Rosji jest także bursztyn oraz drugi element to podkreślenie, że z powodu słabego rubla, przemytem coraz częściej zajmują się także Rosjanie, którzy do tej pory z reguły przyjeżdżali tylko z gotówką na zakupy bądź w celach turystycznych.

O innych przypadkach kontrabandy mówi także poniższy fragment wypowiedzi:

Rosyjscy celnicy zatrzymali na granicy z Polską 170 bloków przemycanych papierosów. Jak poinformowano korespondenta Kaliningrad.Ru, mieszkaniec obwodu jechał z Rosji do Polski samochodem marki „Hyundai” przez przejście graniczne Mamonowo-Gronowo. Przy kontroli szczegółowej okazało się, że samochód kryje w sobie nielegalny towar²⁷.

W kaliningradzkich mediach mowa jest także o spadku cen benzyny w Polsce. „Ceny paliwa w Polsce nadal spadają. Jak podaje portal informacyjny trójmiasto.pl, cena benzyny 95-o oktanowej w województwie pomorskim wynosi 3.99-4zł za litr²⁸. Według słów analityka rynku paliwowego, Jakuba Boguckiego, średnie ceny na popularne typy paliwa aktualnie utrzymują się na poziomie 4.4zł. Jednak stacje paliw przy hipermarketach oferują jeszcze niższą cenę²⁹.

„Jest to specyfikacja tego typu stacji, które z powodu dużego obrotu paliwami mogą liczyć na najlepsze ceny u swoich dostawców” – komentuje Bogucki. Prognozy na najbliższe dni mówią, że ceny będą dalej malały. Ceny paliw w sąsiedniej republice maleją od zeszłego roku. Przyczyną tego są spadki cen ropy i wzmacnianie się złotego w stosunku do światowych walut. Z powodu niskiego kursu rubla, mieszkańcom przygranicznych

²⁶Tamże.

²⁷Rosyjscy celnicy zatrzymali na granicy z Polską 170 bloków przemycanych papierosów, <http://rustabak.ru/articles/detail.php?ID=52566> – data wejścia 20.07.2015

²⁸Ekaterina Apanowa, „Цены на бензин в Польше опустились ниже четырёх злотых”, www.kaliningrad.ru – data wejścia 20.07.2015

²⁹ Tamże.

rejonów Polski nadal się opłaca tankować w Obwodzie. „Paliwiarze” twierdzą, że nie mają zamiaru rezygnować ze swojej „pracy” nawet przy podwyżce cen w Rosji.”³⁰

Jednocześnie coraz częściej Rosjanie nie tylko dokonują cotygodniowych zakupów w polskich sklepach na potrzeby gospodarstwa domowego. Towary z „Lidla” czy „Biedronki” stają się także elementem przemytu z Polski do Rosji. Pisze o tym poniżej Ekaterina Apanowa.

„Pracownicy kaliningradzkiego „Rosselchoznadzora” zapobiegli wwozowi dużej partii produktów mięsnych z Polski. Prawie 1300kg produktów, rozdzielonych na kilka partii próbowało wwieźć do Rosji troje ludzi. W tym celu Polak i dwoje Rosjan wykorzystywało skrytki pod tapicerką wnętrza samochodu i pod siedzeniami autobusu rejsowego.”³¹

Jak powiedział korespondentowi Kgd.ru pracownik „Rosselchoznadzora”, zagrożenie rozprzestrzeniania świńskiej dżumy w Kaliningradzie z UE, Ukrainy wcale nie słabnie. Przy tym powiedziano nam również, że największe zagrożenie niesie za sobą wwóz mięsa, w nieprzygotowanym do tego celu, pojeździe oraz w bagażu.³²

Niestabilny kurs rubla bardzo niepokoi polskich handlowców. Apanowa pisze:

„W ciągu tego tygodnia poczuliśmy, że Rosjan zrobiło się mniej. Zakupy u nas zrobiły się dla nich już nie takie tanie, jak dawniej. Teraz robią zakupy głównie na 20-30zł, przy tym wybierając tylko najtańsze produkty”, - powiedziała w eterze Radio Olsztyn przedstawiciel sfery handlowej przygranicznej strefy Polski.”³³

Rosyjski kryzys finansowy związany z wojną na Ukrainie i niestabilnym rynkiem cen ropy naftowej i gazu wpływa na rosyjski kurs waluty. Dopóki sytuacja w świecie się nie ustabilizuje, polscy handlowcy będą cierpieć „deficyt” Rosjan w swoich punktach handlowych. Na dzień 20.07.2015 rosyjska waluta przestała „skakać” i stała się dosyć stabilna, chociaż wciąż jest słaba.

³⁰ Tamże.

³² Tamże.

³³ Ekaterina Apanowa, „Количество калининградцев в приграничных магазинах Польши сократилось примерно на 50%” – www.kaliningrad.ru – data wejścia 20.07.2015

2.4 Doskonalenie metod pracy oraz zwiększanie zatrudnienia w olsztyńskiej Izbie Celnej jako forma walki z przemytem

Służba Celna, wykonując swoje zadanie, ochrony obszaru celnego Unii Europejskiej i obszaru podatkowego Rzeczypospolitej Polskiej, realizuje politykę państwa w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przestępczości, związanej z przepływem towarów przez granice, a w szczególności w zakresie zwalczania przemytu. Podstawowym zadaniem Służby Celnej jest przeciwdziałanie stratom finansowym w budżecie państwa, ponoszonym w wyniku popełniania przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych oraz podejmowanie działań skutecznie zniechęcających sprawców czynów zabronionych do ich popełniania. W tym celu Służba Celna, w przypadkach wykrycia nielegalnych działań, prowadzi postępowanie karne.

Doświadczenia Służby Celnej, związane z rozpoznawaniem, wykrywaniem, zapobieganiem i zwalczaniem przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych oraz ściganiem ich sprawców, wskazują potrzebę ściślejszej współpracy sędziów, prokuratorów, funkcjonariuszy i urzędników, realizujących zadania w imieniu finansowych i niefinansowych organów postępowania przygotowawczego. Działania

podejmowane przez przemysłników oparte są na mechanizmach rynkowych. Minimalizacją ryzyka jest choćby przewożenie przemycanych papierosów w małych partiach, z wykorzystaniem zajmujących się tym „mrówek”. Wśród działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemytowi papierosów wyszczególnić należy powołanie w Służbie Celnej grupy zadaniowej, o zasięgu ogólnopolskim, składającej się z ekspertów z dziedzin tematycznych dotyczących wyrobów tytoniowych, która to komórka na bieżąco prowadzi prace analityczne, umożliwiające identyfikację zjawisk niepożądanych. Ministerstwo Finansów opracowało „Strategię działania Służby Celnej w zakresie zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi na lata 2012-2015”. Dokument zatwierdzony przez Szefa Służby Celnej w dniu 22.03.2012 r. przewiduje wzmoczenie kontroli na północnej i wschodniej granicy państwa, bazarach i targowiskach miejskich oraz rozwijanie współpracy z administracjami celnymi i innymi instytucjami państw Unii Europejskiej zwalczającymi nielegalny obrót wyrobami tytoniowymi. Realizacja celów strategii zakłada między innymi zwiększenie skuteczności działań na wschodniej granicy państwa, efektywniejsze wykorzystanie urządzeń RTG oraz wdrożenie kontroli handlu internetowego. W ramach rządowego programu „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009-2011” wyposażono jednostki organizacyjne Służby Celnej w nowoczesny sprzęt do kontroli, w tym urządzenia RTG do prześwietlania pojazdów. Istotne znaczenie miał również zakup nowych środków transportu oraz pozyskanie i wyszkolenie psów do wykrywania wyrobów tytoniowych. Sukcesywnie następuje także proces wzmocnienia komórek kontrolnych Służby Celnej. Wśród rozwiązań prawnych warto wymienić wyposażenie Służby Celnej w możliwość prowadzenia obserwacji zdarzeń w miejscach publicznych oraz uprawnienie do wykorzystywania informacji uzyskanych, w wyniku wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych³⁴. Ważnym elementem programu był również wzrost wynagrodzeń, zwiększający motywację pracowników.

Wzrastała też liczba zatrudnionych funkcjonariuszy. W roku 2004 na przejściach z Federacją Rosyjską, pracowało 350 celników, obecnie jest ich ponad

³⁴ E. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys, *Zwalczanie przemytu. Zbiór dobrych praktyk.*, Warszawa 2013 str 52-60

900. Dwustu pięćdziesięciu z nich to doświadczeni funkcjonariusze, alokowani z granicy zachodniej.

Rozdział 3 Przemyt towarów na przejściu granicznym Gronowo - Mamonowo

3.1 Rozbudowa przejścia po stronie polskiej i rosyjskiej na przestrzeni lat

W latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku przejście graniczne w Gronowie nie spełniało żadnych norm, wymaganych dla tego rodzaju obiektu. Przy wówczas niewielkim ruchu granicznym istniejąca infrastruktura była wystarczająca. Rozbudowa przejścia po obydwu stronach granicy rozpoczęła się po roku 1991. Dotyczyła wtedy wszystkich przejść na granicy z Rosją. Przy czym, trzeba pamiętać, że na początku lat dziewięćdziesiątych funkcjonowały tylko dwa przejścia drogowe: Gronowo – Mamonowo oraz Bezledy – Bagrationowsk. Powstająca infrastruktura umożliwiła dokonywanie odpraw paszportowych i celnych. W odpowiedzi na wzmożony ruch graniczny następowała dalsza rozbudowa obiektów na przejściach, powstanie nowych pasów, budynki dla kontroli szczegółowej. Okres przed wejściem do UE to intensywna rozbudowa wszystkich funkcjonujących przejść oraz budowa od podstaw największego z nich, rozciągającego się na powierzchni 36 ha, przejścia w Grzechotkach.

Kolejnym impulsem do rozbudowy przejść granicznych było wejście w życie umowy o małym ruchu granicznym. Wymuszało wykonanie inwestycji mających na celu usprawnienie odpraw granicznych. Przymiarki do nowej sytuacji miały miejsce już w roku

2011, gdy na przejściu w Grzechotkach przebudowano pasy odpraw i dostosowano je do wprowadzonego systemu odpraw w tak zwanych „zielonych korytarzach”. W opinii służb granicznych wprowadzenie zielonego korytarza znacznie skraca czas odprawy podróżnych. Wszystkie dane do analizy sytuacji pochodzą z dokumentu „Charakterystyki i plan inwestycyjny przejść drogowych w województwie warmińsko-mazurskim”³⁵.

Trwa też ciągła rozbudowa interesującego nas drogowego przejścia granicznego w Gronowie. Jest ono umiejscowione na drodze krajowej nr 54, od października 1995, całodobowe, przeznaczone dla międzynarodowego ruchu osobowego oraz dwustronnego ruchu towarowego dla samochodów o maksymalnej masie do 6 ton. Pojazdy wyjeżdżające z Polski do Rosji odprawiane są obecnie na czterech pasach. Pojazdy wjeżdżające z Rosji do Polski odprawiane są na trzech pasach dla busów i autobusów, na jednym dla samochodów osobowych i jednym pasie „zielonym”. W czerwcu 2007 roku zakończono inwestycję polegającą na rozbudowie i modernizacji Drogowego PG Gronowo, współfinansowaną z funduszu Schengen. Wartość tej inwestycji wynosiła 5 800 tys. zł, z czego wkład funduszu Schengen wynosił – 5 060 tys. zł.

W ramach tego projektu zrealizowano m.in.:

- platformę wjazdową do Polski w zakresie ciągu komunikacyjnego z pawilonami kontrolerskimi i wiatami,
- budynek kontroli szczegółowej na wjeździe samochodów osobowych i autobusów,
- budowę systemów teletechnicznych i teleinformatycznych w zakresie obsługi platformy wjazdowej z budynkiem kontroli szczegółowej na wjeździe,
- przebudowę uzbrojenia podziemnego w niezbędnym zakresie.

W roku 2008 zrealizowano budowę kotłowni olejowej wraz z siecią ciepłą. Koszt budowy wraz z pracami dodatkowymi wyniósł 407 237 zł. Prace zakończono w grudniu 2008 r., natomiast pozwolenie na użytkowanie zostało wydane 3 lutego 2009 r.

W roku 2009 zrealizowano:

- budowę budynku administracyjno – technicznego;

³⁵ *PRZEJŚCIA GRANICZNE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM. Charakterystyka i plan inwestycyjny.* Wydział Infrastruktury, Geodezji i Rolnictwa w Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim. Opracowanie przy udziale: st. insp. woj. Iwony Mówińskiej, pod kierownictwem: dyr. Jerzego Szczepanika. Olsztyn, 31 Grudnia 2013 r.

- zaktualizowano dokumentację projektową przebudowy przejścia granicznego dot. nadbudowy piętra w budynku wielofunkcyjnym dla funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz Izby Celnej.

W roku 2010 nie przyznano środków budżetowych na realizację inwestycji na Drogowym PG w Gronowie. W roku 2011 Na Drogowym PG w Gronowie zrealizowano inwestycję pn. „Modernizacja Drogowego Przejścia Granicznego w Gronowie w zakresie platformy odpraw”.

W ramach umów wykonano m.in.:

- budowę pawilonów kontrolerskich na wyjeździe wraz z dostawą wyposażenia,
- budowę wiaty odpraw na wyjeździe wraz z osłoną wiatrową,
- przebudowę wysepek, na których znajdują się pawilony kontroli pojazdów, wymianę oraz uzupełnienie nawierzchni na modernizowanej drodze, wykonanie chodników wokół budynku wielofunkcyjnego kontroli granicznej,
- instalacje elektryczne i teletechniczne,
- instalacje wodno-kanalizacyjne i c.w. w budynku wielofunkcyjnym,
- kanalizację deszczową,
- kanalizację sanitarną,
- przyłącza wodociągowe.

Na powyższy zakres robót, aktualizację dokumentacji projektowej oraz nadzór inwestorski w roku 2011 wydatkowano 4 486 654,47 zł.

Ponadto wykonano:

- demontaż systemu wspomagania odpraw celnych CAIFS II zainstalowanych na przeznaczonej do rozbiórki wiacie wyjazdowej na przejściu granicznym (9 840 zł),
- montaż elementów systemu wspomagania odpraw celnych CAIFS II na nowej wiacie wyjazdowej wraz z przywróceniem pełnej funkcjonalności w ramach CAIFS II (51 291 zł),
- zakup pierwszego wyposażenia do budynku administracyjno-technicznego, m.in. mebli, sprzętu komputerowego (558 411,24 zł).

Ogółem na Drogowe PG w Gronowie w roku 2011 wydatkowano 5 106 196,71 zł.

Po stronie rosyjskiej znajduje się przejście Mamonowo. Było ono także znacznie rozbudowane. Wykonawcą najważniejszej inwestycji w połowie lat dziewięćdziesiątych była braniewska firma „Budirol” SA.

3.2 Aktualny stan przejścia granicznego po stronie polskiej i rosyjskiej – wyposażenie techniczne i obsada kadrowa

Obecnie przejście graniczne w Gronowie jest placówką nowoczesną, mającą doskonałe wyposażenie. Wykorzystywane są między innymi psy mające wykrywać kontrabandę narkotyków i wyrobów tytoniowych. Jest ich aż 18. Najważniejszymi elementami wyposażenia przejścia są:

1. Wiata odpraw (powierzchnia zabudowy 1 317,3 m², powierzchnia użytkowa 1 619,0 m²) i 5 sztuk pawilonów kontrolerskich na wjeździe (dane techniczne 1 szt.: powierzchnia zabudowy 13,77 m², powierzchnia użytkowa 9,24 m², kubatura 36,0 m³);
2. Budynek wielofunkcyjny o powierzchni użytkowej 278 m². Wybudowany w latach dziewięćdziesiątych parterowy, niepodpiwniczony obiekt mieści część Oddziału Celnego i siedzibę Straży Granicznej;
3. Wiata nad odprawami wyjazdowymi z osłoną wiatrową o powierzchni zabudowy 891,0 m² oraz 4 pawilony kontrolerskie (pawilon powierzchnia zabudowy 11,1m², powierzchni użytkowa 7,04 m² i kubaturze 27 m³);
4. Magazyn, powierzchnia użytkowa 41 m²;
5. Budynek hali kontroli szczegółowej dla samochodów osobowych i autobusów na wjeździe, powierzchnia zabudowy 420,89 m², powierzchnia użytkowa 375,8 m², kubatura 2.100 m³;

6. Budynek administracyjno – techniczny, powierzchnia zabudowy 691,19 m², powierzchnia użytkowa 916,99 m², kubatura 730 m³;
7. Parking samochodów zatrzymanych o pow. 1.030 m²;
8. Toalety (na wjeździe i wyjeździe), dane techniczne 1 szt.: powierzchnia użytkowa 39,34 m², kubatura 223 m³;
9. Budynek agregatorowni powierzchnia użytkowa 31 m², kubatura 63 m³;
10. Budynek kotłowni o powierzchni użytkowej 20,9 m².

Na najbliższe lata zaplanowane są już jednak kolejne inwestycje, mające rozwijać wyposażenie przejścia. W poniższej tabeli przedstawione są potrzeby inwestycyjne na Drogowym PG w Gronowie, w latach 2015 - 2017, **na łączną kwotę 2 643 280 zł**. Zostały one zgłoszone przez Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej, Izbę Celną w Olsztynie oraz Wydział Obsługi Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

L.p.	Opis zadania	Podmiot zgłaszający	Nakłady w latach w zł			Wartość inwestycji ogółem
			2015	2016	2017	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Ogrodzenie przejścia granicznego – wymiana na ogrodzenie uniemożliwiające pokonanie	WMOSG	200 000 zł	-	-	200 000 zł
2.	Montaż dodatkowych szlabanów na wysokości pawilonów kontrolerskich na kierunku przyjazdowym	WMOSG	40 000 zł			40 000 zł
3.	Modernizacja systemu monitoringu	WMOSG	x	-	-	
4.	Montaż dodatkowych lamp wzdłuż ogrodzenia	WMOSG	x	-	-	

	przejścia granicznego					
5.	Przebudowa drogi w rejonie granicy o dodatkowy 1 pas w każdym kierunku	WMOSG	x	-	-	
6.	Zakup i doposażenie Straży Granicznej w sprzęt specjalistyczny	WMOSG	20 000 zł	20 000 zł	20 000 zł	60 000 zł
7.	Montaż zapór hydraulicznych na obu kierunkach przy posterunkach granicznych	WMOSG	-	100 000 zł (wyjazd)	100 000 zł (wyjazd)	200 000 zł
8.	Wymiana bramki radiometrycznej (wyjazd)	WMOSG	-	-	300 000 zł	300 000 zł
9.	Wymiana kamer analogowych systemu monitoringu, na kamery w standardzie IP (wraz z licencją IP) z kompresją H.264, zgodne z systemem PELCO DigitalSentry (łącznie 12 szt.).	IC Olsztyn	32 280 zł			32 280 zł
10.	Instalacja szlabanów (pięć szlabanów na kierunku przywozowym), z odrębnym sterowaniem dla Służby Celnej oraz przyłączeniem do Systemu Blokad Przejścia.	IC Olsztyn	20 000 zł			20 000 zł
11.	Uruchomienie łączności bezprzewodowej na całym przejściu granicznym	IC Olsztyn		33 000 zł		33 000 zł

	(telefony bezprzewodowe 10 szt., punkty dostępne, instalacja, podłączenie do istniejącego systemu)					
12.	Modernizacja systemu CAIFS II – dołożenie śluzy OCR na 4 pasie na kierunku przywozowym do Polski.	IC Olsztyn	x	X		w zależności od rozwiązań przyjętych w projekcie
13.	Zakup drukarek sieciowych z funkcją kserowania (2 szt.)	IC Olsztyn	10 000 zł			10 000 zł
14.	Modernizacja sieci LAN – wymiana przełączników rdzeniowych na posiadające interfejsy 100/1000 Mb (łącznie 7 szt.)	IC Olsztyn	65 000 zł			65 000 zł
15.	Zakup serwera aplikacyjnego z funkcją serwera plików oraz wirtualizacją (5 lat gwarancji) (1 szt.)	IC Olsztyn		40 000 zł		40 000 zł
16.	Czytniki paszportów Vicom do obsługi TAX- FREE oraz innych systemów - 22 szt.	IC Olsztyn	198 000 zł			198 000 zł
17.	Samochód Ford Transit Connect z długim rozstawem osi	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych	80 000 zł			80 000 zł

18.	Wymiana asfaltowej nawierzchni drogi 2800m ²	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych	220 000 zł			220 000 zł
19.	Ogrodzenie przejścia 2023m ²	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych	200 000 zł			200 000 zł
20.	Zapory drogowe hydrauliczne(słupki)	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych	70 000 zł			70 000 zł
21.	Budynek garażowo-magazynowo-warsztatowy (5 miejsc garażowych)	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych		150 000 zł		150 000 zł
22.	Budowa budek strażniczych (wjazd i wyjazd - 2 szt.)	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych		130 000 zł		130 000 zł
	Budowa nowej osłony śmietnika	Wydział Obsługi –			20 000 zł	20 000 zł

23.		potrzeby administracji i przejść granicznych				
23.	Budowa nowej osłony śmietnika	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych			20 000 zł	20 000 zł
24.	Remont i modernizacja WC ogólnodostępnych (wjazd i wyjazd)	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych		70 000 zł		70 000 zł
25.	Stiga kpl. Park pro, park odśnieżarka, park pług, listwa gumowa, przyczepka, park szczotka zamiatająca, park ekran antykurzowy, park agregat tnący	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych	60 000 zł			60 000 zł
26.	Parking na samochody zatrzymane	Wydział Obsługi – potrzeby administracji		100 000 zł		100 000 zł

		i przejść granicznych				
27.	Szlabany wjazdowe wraz z kolumnami (2 kpl)	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych			20 000 zł	20 000 zł
28.	Kosiarka rotacyjna do ciągnika	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych		15 000 zł		15 000 zł
29.	Szlabany na pasy pod wiatą wjazdową (4 szt.)	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych	40 000 zł			40 000 zł
30.	Szlabany na wjazd do Budynku Kontroli Szczegółowej (2 szt.)	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych	20 000 zł			20 000 zł
31.	Przyczepa jednoosiowa	Wydział Obsługi – potrzeby administracji	15 000 zł			15 000 zł

		i przejść granicznych				
32.	Podnośnik teleskopowo- przegubowy, spalinowy 16 m	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych			185 000 zł	185 000 zł
33.	Parking na samochody pracowników WMUW	Wydział Obsługi – potrzeby administracji i przejść granicznych			50 000 zł	50 000 zł
Razem			1 290 280 zł	658 000 zł	695 000 zł	2 643 280 zł

Tabela 4 – Wyposażenie techniczne przejścia granicznego w Gronowie³⁶

3.3 Walka z korupcją wśród pracowników przejścia granicznego – celnicy oraz strażnicy graniczni.

³⁶ *PRZEJŚCIA GRANICZNE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM. Charakterystyka i plan inwestycyjny.* Wydział Infrastruktury, Geodezji i Rolnictwa w Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim. Opracowanie przy udziale: st. insp. woj. Iwony Mówińskiej, pod kierownictwem: dyr. Jerzego Szczepanika. Olsztyn, 31 Grudnia 2013 r. str 8-12

„Skorumpowany celnik z Gronowa zatrzymany. Mężczyzna miał ułatwiać przemykanie z Rosji do Polski wyrobów akcyzowych. Mieszkaniec Pieniężna już usłyszał zarzuty. Prokurator zastosował wobec 31-latka poręczenie majątkowe, policyjny dozór oraz zakaz opuszczania kraju. Sprawa cały czas ma charakter rozwojowy.”³⁷

Powyższy przykład jest jednym z wielu, jakie miały miejsce szczególnie na przełomie wieków. O przypadkach korupcji wśród funkcjonariuszy tak Straży Granicznej jak i celników głośno było bowiem w owych czasach. I choć żadna z tych instytucji nie przekazała autorowi dokładnych danych dotyczących korupcji i zwolnień, z tym związanych, to można przyjąć, że działania antykorupcyjne przyniosły jednak bardzo duże efekty. Dowodem na to jest choćby zdecydowanie mniejsza ilość informacji o zatrzymaniach funkcjonariuszy. Elementem walki z korupcją było między innymi znaczne zwiększenie ilości kadry, poddanie ich intensywnemu szkoleniu z udziałem nie tylko przełożonych, ale także postawa moralna, kapelana, funkcjonariuszy policji z Wydziału Zwalczania Korupcji KW Policji. Ponadto wdrożone zostały procedury postępowania w przypadku prób korupcji, powszechny monitoring na przejściach granicznych, analiza systemów informatycznych, działania Wydziału Kontroli Wewnętrznej i Zwalczania Korupcji IC Olsztyn, współpraca z innymi służbami, nagradzanie osób odrzucających propozycje korupcyjne. Funkcjonariusz pracujący na granicy ma surowy zakaz posługiwania się podczas służby telefonem komórkowym.

Ważne jest także by funkcjonariusze nie musieli obawiać się wydawania decyzji mogących naruszyć czyjeś interesy. Za szkodę wyrządzoną przez działanie, lub zaniechanie, przy wykonywaniu władzy publicznej odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna, sprawująca władzę na mocy prawa.

Jeżeli osoba wezwana przez funkcjonariusza Służby Celnej uczestniczyła w akcji zmierzającej do ujęcia przemytnika i w związku z tym doznała uszkodzenia ciała lub pogorszenia stanu zdrowia z winy ściganego, okoliczność ta może stanowić przesłankę uzasadniającą przyznanie odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu poniesionej szkody od Skarbu Państwa.

Celnik natomiast uznawany jest za winnego tylko w przypadku stosowania jednoznacznie błędnych decyzji odnośnie do ustanawiania taryf celnych. Może to wynikać z naruszenia obowiązków służbowych funkcjonariusza celnego, albo być wynikiem niezachowania należytej staranności organu celnego, wymaganej szczególnie ze względu na wartość celną towaru lub wysokość wymiaru należności celnych. Takie stanowisko jest zabezpieczeniem

³⁷ **KWP Olsztyn**, <http://olsztyn.naszemiasto.pl/artukul/skorumpowany-celnik-z-gronowa-elblaskiego-zatrzymany-31,2240450,galop,t,id,tm.html> **data wejścia – 07.07.2015**

przed urzędniczą samowolą funkcjonariuszy celnych. Przy czym rozstrzygnięcie stwierdzające, że miało miejsce rażące naruszenie prawa, powinno zapaść w postępowaniu cywilnym, administracyjnym lub sądowno- administracyjnym. W przypadku nie stwierdzenia działalności umyślnej celnika, potencjalne odszkodowanie nie może przewyższać kwoty jego dwunastokrotności miesięcznego wynagrodzenia. Pełne odszkodowanie wypłacane jest tylko w przypadku stwierdzenia winy umyślnej funkcjonariusza.

O walce z korupcją wśród celników wiele pisały lokalne media. Oto jeden z takich przypadków:

„Policjanci zwalczający przestępczość gospodarczą oraz funkcjonariusze służby celnej pod nadzorem Prokuratury Okręgowej w Elblągu zatrzymali trzech mężczyzn podejrzanych o działalność korupcyjną.

Wśród zatrzymanych jest były już celnik z przejścia granicznego w Gronowie i Grzechotkach (pow. braniewski), który przyjmował łapówki. W tej sprawie zatrzymanych zostało także dwóch innych mężczyzn, którzy wręczali łapówki. Grozi im kara do 8 lat pozbawienia wolności.

- Policjanci elbląscy zwalczający przestępczość gospodarczą oraz służby celne pracowali nad sprawą od ubiegłego roku. Ustalili, że 33-letni Vardan G. obywatel Armenii i Polski trudnił się przemytem papierosów zza wschodniej granicy. Współpracował z 28-letnim Łukaszem M., który był pośrednikiem w przekazywaniu łapówek dla 35-letniego Krzysztofa D. funkcjonariusza służby celnej i kontrolera pojazdów na przejściu granicznym Gronowo-Mamonowo oraz Grzechotk³⁸i. - informuje Jakub Sawicki, rzecznik prasowy elbląskiej policji.

- Celnik nie kontrolował aut i wpuszczał je do Polski. W dniu 12 listopada br. działania służb doprowadziły do zatrzymania całej trójki. Zatrzymania miały miejsce na terenie Elbląga i Olsztyna. Prokurator Okręgowy zarzucił celnikowi przyjęcie korzyści majątkowej w kwocie kilku tysięcy złotych. Ponadto policjanci elbląscy w domu Vardana G. zabezpieczyli nielegalnie posiadaną broń palną – sztucer myśliwski z tłumikiem oraz amunicję i blisko 10 tys. euro. Odmówił on składania wyjaśnień³⁹. - dodaje Sawicki.

W miniony czwartek Sąd Rejonowy w Elblągu zastosował wobec 33-latkę areszt tymczasowy na okres trzech miesięcy. Pozostali mężczyźni dostali dozory policyjne. Wszystkim grozi kara do 8 lat pozbawienia wolności⁴⁰.

³⁸ <http://www.elblag24.pl/86155-elblag-zatrzymani-za-korupcje-wsrod-zatrzymanych-byly-celnik.html>
data wejścia – 07.07.2015

³⁹Tamże

⁴⁰Tamże.

Przez przejście graniczne w Gronowie przewozi się nie tylko papierosy i paliwo. Często przedmiotem obrotu są samochody. Nie zawsze jest to obrót legalny. Świadczy o tym poniższa notatka sporządzona przez rzecznika prasowego olsztyńskiej Izby Celnej z dnia 7.11.2002.

7.11.2002. Wczoraj celnicy z działu kontroli operacyjnej olsztyńskiej Izby Celnej odwiedzili Gronowo i sprawdzili parkingi położone w pobliżu granicy z Rosją. Tym razem wracając do Olsztyna zabrali ze sobą 5 aut. Część z nich jest bardzo wartościowa np. rocznego, terenowego Nissana wyceniamy na ponad 100 tys. zł. Także Mercedes i VW New Beatle zajęte przez celników warte są po ponad 50 tys. zł.

Pojazdy zatrzymano bowiem:

- część z nich miała nieważne numery tranzytowe (Rosjanie, którzy sprowadzali te auta z Niemiec już kilka miesięcy temu powinni z nimi z Polski wyjechać)
- część posiadała nieważne tablice niemieckie

W przypadku Mercedesa podejrzana jest kradzież – cała instalacja elektryczna przy stacyjce jest porwana.

Obecnie sprawa jest wyjaśniana i jeśli sąd zdecyduje o przepadku samochodów na rzecz skarbu państwa, samochody te trafią na licytację⁴¹.

Innym przykładem kontrabandy przechodzącej przez Gronowo jest następujący:

26.04.2007. Dziś w nocy, przez przejście w Gronowie chciał wyjechać z Polski do Rosji Siergiej S., mieszkaniec Kaliningradu. Celnicy postanowili dokładniej sprawdzić jego mercedesa i okazało się, że Rosjanin ukrył w samochodzie szereg zabytkowych przedmiotów. Były one zawinięte w gazety, a podróżny ich nie zgłosił do odprawy celnej. Nie posiadał też zezwoleń na ich wywóz, a trzeba wiedzieć, iż wszystkie przedmioty starsze niż 55 lat nie mogą zostać wywiezione z Polski bez zezwolenia konserwatora zabytków.

Siergiej S. próbował przemycić kilka ciekawych i cennych rzeczy. Celnicy znaleźli bowiem m.in. talerze porcelanowe firmy Rosenthal, jeden z datą 1939, drugi 1933, figurkę porcelanową z 1913 roku, figurki i odlewy metalowe. Na jednej z tabliczek wygrawerowano napis NSDAP. W sumie zatrzymano 15 przedmiotów mających znamiona zabytku.

Przesłuchany Rosjanin twierdził, że ujawnione rzeczy nie należą do niego a jedynie przewozi je na prośbę kolegi, z Hannoveru do Kaliningradu.

W tej sytuacji celnicy z Gronowo sporządzili zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa łamania ustawy o ochronie zabytków i sprawę przekazali policji. Teraz trzeba będzie poczekać na opinie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Jeśli potwierdzi on historyczną i zabytkową wartość zatrzymanych przedmiotów, to Siergiej S. stanie przed sądem i odpowie za próbę nielegalnego wywozu zabytków⁴².

⁴¹ Biuletyn prasowy Izby Celnej Olsztyn z dnia 7.11.2002

⁴² Biuletyn prasowy Izby Celnej Olsztyn z dnia 26.04.2007

Przez przejście w Gronowie przewożona jest także do Rosji żywność. Częstokroć w ilościach hurtowych i w warunkach urągających wszelkim zasadom sanitarnym.

6.07.2007 Ponad pół tony wędzonych i świeżych ryb, przemycanych z Polski do Rosji, zatrzymali celnicy z Gronowa. To kolejny już przypadek próby przemytu żywności z Polski do Obwodu Kaliningradzkiego, podjęty przez obywatela Rosji.

Jewgienij K. z Kaliningradu na przejściu w Gronowie pojawił się wczoraj rano. Od razu zwrócił na siebie uwagę celników, bowiem po sprawdzeniu paszportu nie zatrzymał się przy stanowisku odpraw celnych i od razu ustawił się przed szlabanem, za którym zaczyna się terytorium rosyjskie. Volkswagena Transportera, którym jechał Rosjanin, natychmiast zawrócono i dokładnie sprawdzono. Nerwowość kierowcy szybko dało się wytłumaczyć. Samochód był przerobiony. Skrytki zrobiono w podłodze, za siedzeniami oraz w tylnej części pojazdu. Wszystkie były one wypełnione rybami. Celnicy znaleźli m.in. 315 kg świeżych węgorzy, ponad 100 kg węgorzy wędzonych, 107 kg wędzonej ryby maślanej, a także łososie i makrele. W sumie w busie ukryto 530 kg ryb. Jak wykazało przesłuchanie, towar zakupiono we Władysławowie, a miał on trafić do sklepów w Kaliningradzie. Wobec Rosjanina wszczęto sprawę karną i za próbę przemytu odpowie on przed sądem. Czyn którego się dopuścił jest zagrożony karą do roku pozbawienia wolności⁴³.

Sytuacja ta jest o tyle interesująca, że do tej pory to raczej Rosjanie przywozili do Polski ryby. Można więc powiedzieć, iż każda sytuacja ma jakiś początek, ale i koniec. A import przeradza się w eksport.

11 maja 2007 roku miała miejsce kolejna, wychwycona przez celników, próba dużego przemytu żywności. Tego dnia przez przejście w Gronowie, próbowano przemycić do Rosji ponad 200 kg mięsa. Wezwany na przejście lekarz weterynarii zdecydował, że wykryta żywność zostanie poddana utylizacji.

Kolejny przypadek to już „typowy” przerzut papierosów.

Slimy w przerobionym dachu. Rekordowe ujawnienie w Gronowie. Ponad 100 tys. złotych warte są papierosy, których przemyt udaremnili funkcjonariusze celni z przejścia granicznego w Gronowie. Dziś w nocy (08 10 2012 r.), na gronowskim przejściu, pojawił się Polak, kierujący samochodem ciężarowym Renault Mascott. Pytany o przewożone wyroby akcyzowe zapewnił, że ma jedynie dozwolone 2 paczki papierosów. Celnicy zwrócili jednak uwagę na dach pojazdu, który mógł być przerobiony. Samochód trafił, więc do budynku kontroli szczegółowej i tam celnicy pozbyli się wszelkich wątpliwości – dach był skrytką. Jak fachowo przygotowaną okazało się po rozcięciu blach. Były one bowiem połączone przy użyciu elektromagnesów, a schowek otwierał się dopiero po naciśnięciu ukrytego przycisku. W sumie celnicy znaleźli w samochodzie 12 500 paczek papierosów. Tak duża liczba paczek zmieściła się w skrytce bowiem były to wyroby typu slim. Samochód jako

⁴³Biuletyn prasowy Izby Celnej Olsztyn z dnia 6.07.2007

narzędzie przemytu został zatrzymany i trafił na celniczy parking. Kierowca stanie przed sądem. Dzisiejsze odkrycie to jeden z większych sukcesów celników z Gronowa w ostatnich latach⁴⁴.

Ale papierosy na dużą skalę przemycają także Polacy:

Przerobił busa. Ujawnienie w Gronowie. Prawie 130 tys. złotych warte są papierosy, które w sobotę (6 kwietnia 2013) w nocy zatrzymali funkcjonariusze Służby Celnej na polsko-rosyjskim przejściu granicznym w Gronowie.

Przemytnikiem okazał się Polak, mieszkaniec Elbląga. Przyjechał on z Rosji na przejście graniczne ok. godz. 1-szej w nocy samochodem dostawczym Renault. Celnicy, po analizie zapisów w systemach elektronicznych, zdecydowali pojazd skierować do kontroli szczegółowej. Tam, korzystając z pomocy psa służbowego funkcjonariusze ustalili, że papierosy ukryte są w tylnej ścianie samochodu, która została przerobiona. W skrytce znajdowało się prawie 13 tys. paczek papierosów bez polskiej akcyzy. W konsekwencji nielegalny towar zatrzymano, podobnie jak przerobiony samochód. Wobec Elblążanina wszczęto sprawę karną i stanie on przed sądem oskarżony o przestępstwo skarbowe⁴⁵.

Złoto było popularnym przedmiotem nielegalnego przewozu z byłego ZSRR. Okazuje się jednak, że towar ten był przedmiotem próby nielegalnego wwozu wcale nie tak dawno:

Torba pełna złota. Ujawnienie funkcjonariuszy z Gronowa. Ponad 100 sztuk wyrobów jubilerskich wykryli funkcjonariusze Służby Celnej z przejścia granicznego w Gronowie.

Złotą biżuterię celnicy znaleźli wczoraj (12 maja 2013) w bagażu Rosjanki jadącej z Obwodu Kaliningradzkiego do Polski. W sumie przewoziła ona 99 złotych pierścionków, 17 par złotych kolczyków i 8 złotych wisiorków. Jako, że towar nie został zgłoszony wobec kobiety wszczęto sprawę karną skarbową a towar zajęto do postępowania karnego. Szacunkowa wartość zatrzymanych wyrobów to około 30 tysięcy złotych.

Przemyt z Rosji tego typu biżuterii nie był ostatnio notowany. Częściej zatrzymujemy wyroby z bursztynu, bądź nieprzerobiony bursztyn surowy⁴⁶.

Oryginalność przemytnicza nie ma jednak ograniczeń. Świadczy o tym przypadek kolejnej Rosjanki:

⁴⁴Inf. prasowa Izby Celnej w Olsztynie, <http://gminabraniewo.wm.pl/125748,Elektromagnes-chronil-skrytke-slimy-w-przerobionym-dachu.html?sort=newest#axzz3epVWEZBa> data wejścia 08.07.2015

⁴⁵Dziennik Elbląski, <http://dziennikelblaski.pl/149628,Chcial-przewiezcz-przez-granice-prawie-13-tys-paczek-papierosow.html#axzz3epYdOcGF> data wejścia 08.07.2015

⁴⁶Inf. prasowa Izby Celnej w Olsztynie, <http://www.trojmiejska.info/rosjanka-z-torba-pelna-zlota/> data wejścia 08.07.2015

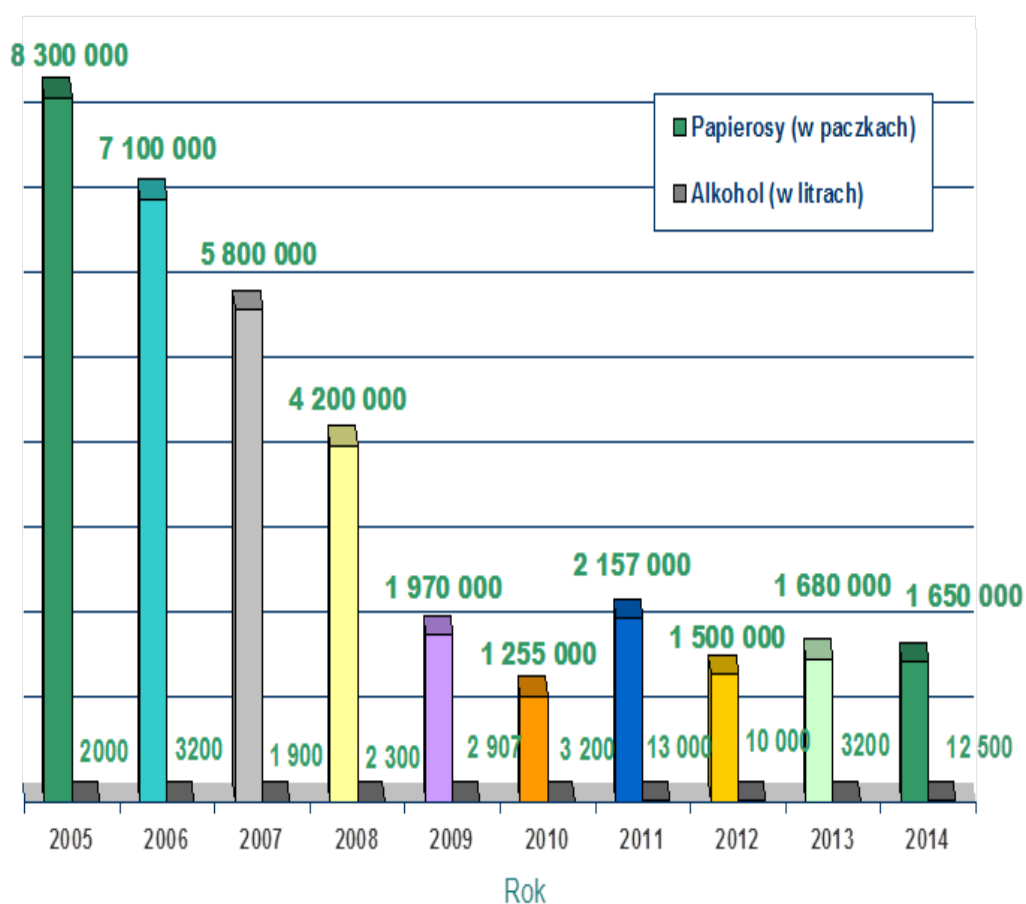
13.05.2013. Wilcze trofea zatrzymane. Ujawnienie funkcjonariuszy z Gronowa. Dwie skóry z wilka próbowała przemyścić obywatelka Federacji Rosyjskiej.

Do Polski, wczoraj, 13 maja, wjeżdżała ona samochodem marki Mercedes, przez przejście graniczne w Gronowie. Funkcjonariusz celny dokonujący odprawy na pasie zauważył nienaturalne zachowanie Rosjanki– z trudem skrywany niepokój i nerwowość. W tej sytuacji celnik, że niezbędna będzie dokładniejsza rewizja. Mercedes trafił do budynku kontroli szczegółowej, a tam okazało się, że podróżna ukryła na dnie bagażnika dwie skóry wilków.

Zgodnie z postanowieniami Konwencji Waszyngtońskiej obrót okazami zagrożonymi wyginięciem stanowi przestępstwo i zagrożony jest sankcjami karnymi. W tej sytuacji kierowniczka Oddziału Celnego w Gronowie skontaktowała się z Prokuraturą Rejonową w Braniewie i po uzgodnieniu z prokuratorem przedstawiono Rosjance zarzut przemytu okazu chronionego i za to ukarano grzywną. Wilcze skóry uznano za przedmioty przestępstwa i orzeczono ich przepadek na rzecz skarbu państwa. Ich dalszy los jeszcze nie jest przesądzony, ale prawdopodobnie będą one wykorzystane na kursach szkoleniowych dla funkcjonariuszy Służby Celnej⁴⁷.

Poniżej przedstawiono statystykę głównych towarów, przemycanych z Rosji. Kiedyś był to przede wszystkim alkohol. Teraz zdecydowanie palnę pierwszeństwa mają wyroby

⁴⁷Informacja prasowa Służby Celnej, <http://gazetaolsztynska.pl/154987,Dwie-skory-z-wilka-probowala-przemycic-obywatelka-Rosji.html#axzz3ekrNeH49> data wejścia 08.07.2015

Tab 5: Główne towary nielegalnie przywożone z Rosji w latach 2005-2014

3.4 Przepisy prawne jako forma ograniczania nielegalnego, transgranicznego, obrotu towarowego

Przejścia graniczne z Federacją Rosyjską przekracza coraz więcej osób. By nie miało to wpływu na długość kolejek wprowadza się między innym tak zwane „zielone korytarze”

⁴⁸ Biuletyn prasowy Izby Celnej Olsztyn z dnia 17.12.2014

czyli pasy odpraw uproszczonych. Taki pas również w Gronowie. Jednak uproszczone odprawy nie były zachętą do prób przemytu, celnicy stosują bardzo rygorystyczne, wybiórcze kontrole. Osoby do nich są typowane na podstawie tak zwanego „celniczego nosa” oraz oparciu o komputerową „analizę ryzyka”. Każdy bowiem przekraczający granicę ma zanotowaną w komputerze historię przejść przez granicę. W takich przypadkach prócz decyzji celnika także program komputerowy typuje osoby do bardziej szczegółowej kontroli. Za jakiegokolwiek próby przemytu, dokonywane podczas jazdy „zielonym korytarzem”, wielkość mandatu jest mnożona razy trzy.

Kolejnym sposobem na rozładowywanie kolejek jest system wczesnego ostrzegania – dokument przygotowany przez IC Olsztyn i Kaliningradzki Obwodowy UC regulujący zachowania w przypadku powstania zbyt dużych kolejek pojazdów oczekujących na odprawę.

Służba Celna stosuje system podwyższania wysokości kary grzywny w postępowaniu mandatowym w stosunku do sprawców wielokrotnych wykroczeń skarbowych lub też wszczynania postępowania przygotowawczego w sprawie o przestępstwo skarbowe z wnioskowaniem do sądu o nadzwyczajne zaostrezenie kary.

Służba Celna reaguje na bieżąco na zagrożenia, będące efektem działań tych osób, dla których przemyt wyrobów akcyzowych stał się podstawowym czy też dodatkowym źródłem dochodu. Zastosowanie systemu zaostrezenia sankcji karnych umożliwia, przez swój prewencyjny charakter, stopniowe zniechęcenie uczestników nielegalnego obrotu towarowego z zagranicą, do tego rodzaju działalności.

W rezultacie stosowania przyjętej przez Służbę Celną, efektywnej polityki ścigania sprawców przemytu, kary grzywny nakładane w trybie dobrowolnego poddania się odpowiedzialności są wyższe niż orzekane przez sądy po aktach oskarżenia, od których to oczywiście urzędy celne wnoszą apelacje, co do wysokości orzeczonej kary.

Podobnie w przypadku postępowania mandatowego Służba Celna stara się stosować sankcje karne adekwatne do zachowania konkretnego sprawcy i częstotliwości popełnianych przez niego czynów zabronionych. Jednakże, niejednokrotnie zdarzają się sytuacje, że sprawcy przemytu odmawiają przyjęcia mandatu karnego, licząc na łagodniejszy wymiar kary w postępowaniu sądowym.

Podstawowe cele działalności Służby Celnej przy zwalczaniu przemytu to stosowanie skutecznych i efektywnych sankcji karnych, prewencja i zapewnienie praworządności oraz eliminowanie nielegalnych zachowań osób przekraczających granice.

Mając na uwadze, że sprawcy przestępstw związanych z przekraczaniem granic, w szczególności przemytu, nadal wykorzystują swobodę przemieszczania się osób wewnątrz obszaru Unii Europejskiej i przez granice między Unią Europejską a państwami trzecimi, Służba Celna, oprócz sankcji karnych, stosuje, wobec uczestników przemytu, środki o charakterze administracyjnym, wynikające zarówno z przepisów o cudzoziemcach, jak i odnoszących się do obywateli polskich.

Do środków tych należą w szczególności: występowanie o zatrzymanie paszportu, cofnięcie zezwolenia w małym ruchu granicznym i wpis cudzoziemca do wykazu osób niepożądanych⁴⁹.

Zmieniały się także przepisy wynikające z kodeksu karno skarbowego, zaostrzające kary za nielegalny przywóz towarów akcyzowych. Ponadto artykuł 29 k.k.s. przewiduje przepadek przedmiotów przemycanych, jak i narzędzia pomagającego w przemycaniu towarów. Tym sposobem przemytnik traci samochód, jeśli jest trwale przerobiony, pod kątem nielegalnego przewozu towarów. Przy przemycie dopuszczalne jest także orzeczenie przepadku przedmiotów, niebędących własnością sprawcy, a tylko wykorzystanych do przestępczego procederu.

Tego rodzaju przepisy mają wyrobić u potencjalnego sprawcy przekonanie, że popełnienie przestępstwa skarbowego jest nieopłacalne. Tak jak nie jest, z punktu widzenia prawa, opłacalne nabywanie przedmiotów i towarów pochodzących z przemytu. W razie bowiem udowodnienia takiego procederu winny także staje się kupujący przemycane papierosy czy benzynę. Towar w takim przypadku również ulega konfiskacie. W razie skazania, za przestępstwo przemytu celnego, sąd może też orzec zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej (art. 34 § 2 k.k.s.)⁵⁰. Przestępstwa celne, podobnie jak inne matactwa finansowo - podatkowe, ulegają przedawnieniu dopiero po pięciu latach. Na dodatek przedawnienie jest wstrzymane w przypadku rozpoczęcia dochodzenia. Z drugiej strony przepisy pozwalają wybrnąć potencjalnemu winowajcy – przemytnikowi, z kłopotów jeśli, nawet w trakcie postępowania sądowego, przyzna się on do winy i uiści odpowiednie opłaty. Pozwala to również sprawcy uniknąć statusu i piętna skazanego oraz recydywisty skarbowego, a także wynikających z tego konsekwencji. W tym przypadku bowiem sprawca przestępstwa lub wykroczenia skarbowego unika skutków skazania. Wyrok nie jest bowiem

⁴⁹Emil W. Pływaczewski, Ewa Kowalewska-Borys, *dz.cyt.*, Warszawa 2013, str. 42-50

⁵⁰Art. 34 Kodeksu Karno-Skarbowego

wpisany do Krajowego Rejestru Karnego, ale także wyłączone jest ewentualne stosowanie przepisów o recydywie skarbowej. Zgodnie z art. 18 § 2 i 3 k.k.s. prawomocny wyrok o zezwoleniu na poddanie się odpowiedzialności nie podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Karnego, a uiszczenie określonej kwoty tytułem kary grzywny za przestępstwo skarbowe, w drodze poddania się odpowiedzialności, nie stanowi recydywy skarbowe⁵¹j.

W sprawach dotyczących przestępstw związanych z przemytem, inaczej wygląda zakres czynności dowodowych w postępowaniach prowadzonych przeciwko sprawcom drobnych wykroczeń, na stosunkowo niewielką skalę, sprawcom częstokroć okazjonalnym, tzw. mrówkom, a inaczej w postępowaniach przeciwko sprawcom przestępstw skarbowych, powodujących duże straty dla Skarbu Państwa, a także dla interesu fiskalnego Unii Europejskiej, którzy działają najczęściej w ramach polskich lub międzynarodowych zorganizowanych grup przestępczych. Standardowe postępowanie karnoskarbowe, prowadzone przeciwko „mrówce” ma przeważnie charakter mandatowy i toczy się w ramach właściwości Izby Celnej. Jeżeli natomiast chodzi o postępowania karne, prowadzone przeciwko sprawcom „poważnych przestępstw przemytniczych”, to należy zauważyć, iż zazwyczaj pierwsze czynności wobec tego rodzaju sprawców wykonują funkcjonariusze Straży Granicznej (rzadziej funkcjonariusze Centralnego Biura Śledczego KGP). Wynika to z faktu, iż w tego rodzaju „poważnych” sprawach szczególnego znaczenia nabierają czynności operacyjno-rozpoznawcze (wykonywane jeszcze przed wszczęciem postępowania karnego), których prawidłowość i rzetelność ma, w pierwszym rzędzie, istotne znaczenie dla przebiegu postępowania karnego, a w konsekwencji również decyduje o sposobie jego zakończenia.

W wypadku postępowań prowadzonych wobec tzw. „mrówek” czynności dowodowe nie są zbyt skomplikowane, ponieważ dla postawienia danej osobie zarzutu popełnienia przestępstwa lub wykroczenia skarbowego wystarczy ustalenie, iż wwozi ona na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, większą ilość towaru, objętego cłem czy akcyzą, niż zezwalają na to obowiązujące przepisy prawa. W wypadku tego rodzaju przemytu, jego sprawca jest znany od początku i pociągnięcie go do odpowiedzialności karnoskarbowej nie nastręcza większych trudności.

Inna jest metodyka prowadzenia postępowań w sprawach, które dotyczą przemytu dokonywanego przez zorganizowaną grupę przestępczą. W takim bowiem wypadku pociągnięcie do odpowiedzialności karnej organizatorów i uczestników tego przestępczego procederu wymaga przeprowadzenia szeregu czynności dowodowych, a częstokroć

⁵¹Art. 18 Kodeksu Karno-Skarbowego

zastosowania również specjalnych technik operacyjno - rozpoznawczych, wśród których chyba najpopularniejszy jest podsłuch telefoniczny.

Postępowania karne, w sprawach dotyczących przemytu, prowadzą najczęściej funkcjonariusze Straży Granicznej lub Centralnego Biura Śledczego KGP, oczywiście pod nadzorem prokuratora. Zarządzenie kontroli operacyjnej jest możliwe w odniesieniu do przestępstw, jeżeli wartość przedmiotu czynu lub uszczuplenia należności publicznej przekraczają pięćdziesięciokrotną wartość najniższego wynagrodzenia za pracę. Informacje uzyskane, w ramach kontroli operacyjnej wsparte innym materiałem dowodowym, w postaci np. wykazów połączeń telefonicznych, informacji o terminach przekraczania granicy przez konkretne osoby, itp., pozwalają na ustalenie wzajemnych powiązań pomiędzy członkami zorganizowanej grupy przestępczej, ról poszczególnych osób, a także umożliwiają przypisanie danej osobie konkretnych działań, co znajduje później odzwierciedlenie w treści przedstawionych zarzutów. Dodatkowo na potrzeby postępowania karnego materiały operacyjne w postaci utrwalonych zapisów rozmów podlegają opracowaniu, co znajduje odzwierciedlenie w postaci komunikatów lub protokołów odtworzenia utrwalonych zapisów rozmów.

Osobom zajmującym się przemytem w ramach zorganizowanej grupy przestępczej, w pierwszej kolejności przedstawia się zarzut popełnienia przestępstwa. Nielegalne wwiezienie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a szerzej na terytorium Unii Europejskiej, wyrobów tytoniowych wyczerpuje znamiona przestępstwa skarbowego.

Dodatkowo osobom uczestniczącym w nielegalnym obrocie wyrobami tytoniowymi może zostać przedstawiony również zarzut popełnienia czynów wyczerpujących znamiona tzw. paserstwa akcyzowego lub paserstwa celnego, polegających na nabywaniu, przechowywaniu przewozie, przesyłaniu lub przenoszeniu, przyjmowaniu, pomocy w zbyciu albo ukryciu wyrobów akcyzowych.

Każdorazowo przemycane papierosy podlegają przepadkowi na podstawie art. 29 k.k.s. Zgodnie z tym przepisem przepadek przedmiotów obejmuje: przedmiot pochodzący bezpośrednio z przestępstwa skarbowego, narzędzie lub inny przedmiot stanowiący mienie ruchome, które służyło lub było przeznaczone do popełnienia przestępstwa skarbowego, opakowanie oraz przedmiot połączony z przedmiotem przestępstwa skarbowego w taki sposób, że nie można dokonać ich rozłączenia bez uszkodzenia któregokolwiek z tych przedmiotów, a także przedmiot, którego wytwarzanie, posiadanie, obrót, przechowywanie, przewóz, przenoszenie lub przesyłanie są zabronione. Dla sytuacji prawnej i faktycznej sprawców przestępstw przemytu istotne znaczenie ma również przepis art. 30 § 3 k.k.s., który

stanowi m.in., że w wypadkach określonych w art. 86 § 1-3 k.k.s. orzeka się przepadek przedmiotów wymienionych w art. 29 pkt 1 lub 2, a także można orzec przepadek przedmiotów wymienionych w art. 29 pkt 3⁵².

Kolejnym elementem, który może mieć wpływ na stopień społecznej szkodliwości czynu, ale przede wszystkim na zakres odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa przemytu, jest „wartość przedmiotu czynu” i ściśle z nim powiązana „wartość uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie należności publicznej”. W przedmiocie legalnej definicji wartości przedmiotu czynu wskazać należy na przepis art. 53 § 17 k.k.s., zgodnie z którym „jeżeli kodeks nie stanowi inaczej, jako wartość przedmiotu czynu zabronionego przyjmuje się jego wartość rynkową, ustaloną według przeciętnej ceny rynkowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w razie braku tych danych - na podstawie oszacowania”⁵³.

Rozdz. 4 Perspektywy walki z kontrabandą na całej granicy polsko – rosyjskiej jak i na samym przejściu granicznym w Gronowie

Zrozumienie istoty procederu przemytu ściśle wiąże się z poznaniem mechanizmów podziemnych gospodarek. Oba zjawiska są ze sobą ściśle powiązane, co - jak się wydaje - w praktyce powinno skutkować konkretnymi rozwiązaniami instytucjonalnymi. Zasadniczy dylemat, który - wobec procesów globalizacyjnych w obszarze nielegalnych rynków - wymagać będzie rozstrzygnięcia, w nieodległym czasie, to problem charakteru wspomnianych służb. Czy pozostaną one służbą fiskalną z dodatkowymi zadaniami wpisującymi się marginalnie w zakres organów ścigania, czy też ewoluować będą w kierunku typowej służby policyjnej, specjalizującej się w przeciwdziałaniu szeroko rozumianej przestępczości gospodarczej. Na świecie funkcjonują różne modele działalności tego rodzaju struktur. Wobec aktywności międzynarodowych organizacji przestępczych, funkcja profilaktyczna oraz represyjna tych podmiotów będzie z czasem wypierać zadania typowo fiskalne, które przejmować winny organy finansowe. Przykładem pozytywnie zakończonej transformacji może być polska służba graniczna, która z militarnej formacji (Wojska Ochrony Pogranicza) przekształcona została w strukturę policyjną (Straż Graniczna RP). Zmiany zapewniły tej formacji niekwestionowane miejsce w obszarze przeciwdziałania przestępczości. Symptomy podobnego myślenia dostrzec można również w służbie celnej. Chociażby za sprawą powołanych wydziałów do zwalczania przestępczości. Wydziały te wypracowują efektywne formy współpracy z innymi służbami - Strażą Graniczną, policją,

⁵²Artykuł 29, 30 Kodeksu Karno-Skarbowego

⁵³Artykuł 53 Kodeksu Karno-Skarbowego

Centralnym Biurem Śledczym. Wyzwaniem dla służb celnych jest również określenie skutecznych narzędzi przeciwdziałania korupcji w tej służbie. Zjawisko to ma dwa oblicza. Z jednej strony odnotowywane są przypadki korupcji funkcjonariuszy celnych, z drugiej strony wielu uczciwych celników - mimo nasilających się zamachów ze strony gangów przemytniczych - pozostaje bez realnego wsparcia swoich służbowych przełożonych. Pamiętać przy tym należy, że coraz częściej przestępcy graniczni korzystają z wyrafinowanych metod nękania funkcjonariuszy celnych po to, aby zmusić ich do zaniechania określonych czynności służbowych. Do najczęściej stosowanych metod nacisku należą: groźby karalne, kierowane wobec konkretnego funkcjonariusza lub jego najbliższych, niszczenie mienia (najczęściej niszczone są samochody), podpalanie mieszkań, pojazdów służbowych lub prywatnych, umieszczanie nieprzyzwoitych graffiti na samochodach oraz w miejscach zamieszkania celników, wysyłanie anonimów z pogrózkami, czy też tzw. koleżeńskie udzielanie dobrych rad, które stanowić może zakamuflowaną formę szantażu lub groźby. Odnotowywane są również bezpośrednie zamachy na funkcjonariuszy, w miejscu wykonywania obowiązków służbowych lub poza pracą. Coraz częściej, wobec opornych celników, stosowane są również różnego rodzaju formy prowokacji. Najczęściej polegają one na podrzucaniu „trefnego” towaru (zwłaszcza narkotyków, pieniędzy lub innych korzyści majątkowych), bezzasadnym pomawianiu celników przez przemytników lub skorumpowanych współpracowników, fałszowaniu dokumentacji służbowej, w celu skierowania podejrzeń na określonego funkcjonariusza itd. Dlatego też proces tworzenia i logistycznego wzmacniania struktur antykorupcyjnych, w służbach celnych należy uznać za szczególnie trafne rozwiązanie organizacyjne. Pojawia się konieczność sięgania po nowoczesne techniki prowadzenia postępowań celnych. Stąd takie narzędzia jak na przykład analiza kryminalna, zorientowana przede wszystkim na poznanie struktur i mechanizmów nielegalnych rynków, powinna znacząco uzupełnić dotychczasowy zasób środków wykorzystywanych przez wspomniane służby.

Kolejny problem są tzw. wojny celne pomiędzy państwami. Chodzi tu o działania Federacji Rosyjskiej związane z wprowadzaniem embarga na polską żywność. Funkcjonariusze służb celnych muszą mierzyć się z tym zagadnieniem na co dzień. Tu jednak nie wystarczy sam „celniczy nos”. Niezbędne są szkolenia pozwalające wnikać w istotę tego rodzaju konfliktów.

Oddzielnym wyzwaniem jest problematyka psychologiczna. Problemy natury psychologicznej pojawiają się bowiem na wszystkich szczeblach aktywności zawodowej pracowników służb celnych i granicznych. Wyzwania te dotyczą również zakresu udzielanej

pomocy psychologicznej tym funkcjonariuszom celnym, którzy zmagają się z problemami zdrowotnymi na skutek stresu zawodowego, czy też niesłusznych pomówień. Wobec gwałtownych zmian, jakie zachodzą w strukturze międzynarodowej przestępczości, w tym także zorganizowanej przestępczości przemytniczej, służby celne na całym świecie czekają poważne wyzwania.

4.1 Wyrównywanie poziomu cen po obydwu stronach granicy jako element zmniejszania się skali przemytu

Podstawowym powodem zmniejszania się przemytu na wschodniej granicy RP, której częścią jest przejście graniczne w Gronowie, może być proces wyrównywania się cen w Polsce i FR. Dotyczy to choćby paliw. Pisze o tym, na łamach www.kaliningrad.ru, Ekaterina Apanowa.

Ceny paliwa w Polsce nadal spadają. Jak podaje portal informacyjny trójmiasto.pl, cena benzyny 95-o oktanowej w województwie pomorskim wynosi 3.99-4zł za litr. Według słów analityka rynku paliwowego, Jakuba Boguckiego, średnie ceny na popularne typy paliwa aktualnie utrzymują się na poziomie 4.4zł. Jednak stacje paliw przy hipermarketach oferują jeszcze niższą cenę. „Jest to specyfikacja tego typu stacji, które z powodu dużego obrotu paliwami mogą liczyć na najlepsze ceny u swoich dostawców” – komentuje Bogucki. Prognozy na najbliższe dni mówią, że ceny będą dalej malały. Ceny paliw w sąsiedniej republice maleją od zeszłego roku. Przyczyną tego są spadki cen ropy i wzmacnianie się złotego w stosunku do światowych walut. Z powodu niskiego kursu rubla, mieszkańcom przygranicznych rejonów Polski nadal się opłaca tankować w Obwodzie. „Paliwiarze” twierdzą, że nie mają zamiaru rezygnować ze swojej „pracy” nawet przy podwyżce cen w Rosji. Przyjeżdżający do Rosji mieszkańcy województwa Warmińsko-Mazurskiego po paliwo, coraz częściej kupują węgiel na stacjach benzynowych. Jak podaje Polska Agencja Prasowa, kupują 25 kilogramowe worki. Węgiel najczęściej wywożony jest w Polski przez przejście graniczne w Goldapi.

Nie jest to proces masowy, jest to raczej przewóz drobny. Ale należy powiedzieć, że polscy celnicy coraz częściej znajdują w samochodach podróŜnych worki z węglem - powiedział rzecznik prasowy izby celnej w Olsztynie, Ryszard Chudy. Powiedział także, że przywóz węgla nie jest nielegalny. Pracownicy organów celnych traktują węgiel jako „bagaż osobisty”.

W ob. Kaliningradzkim, Polacy kupują 25kg węgla po 185rub (ok. 12zł). Przy takiej cenie, tona węgla w Rosji jest o ok 200-250zł niŜsza niŜ w sąsiedniej republice. Cena węgla w Polsce to ok 700-750zł/tona.

Jest to moda sezonowa. JeŜeli ludzie znajdują w Rosji coś tańszego niŜ u nas to kupują to. W zeszłym roku Polacy kupowali cukier. Teraz już tego nie widać, także myślę, że z węglem będzie podobnie - skomentował Chudy⁵⁴.

4.2 Patologiczne formy samoorganizacji przemytników – fora internetowe, zorganizowane protesty na granicy wobec skrupulatnej pracy celników oraz zmian w przepisach prawa utrudniających przewóz towarów akcyzowych przez granicę.

Od kilku lat przemytnicze mrówki na pograniczu polsko – rosyjskim próbują się w różny sposób organizować. Pomagają w tym nawet wyspecjalizowane portale internetowe. Nazwa forum internetowego „Rosja turystycznie” brzmi niepozornie. Możemy z niej wnioskować, że przeznaczone jest one dla turystów jeżdŜących do Federacji Rosyjskiej. Jest to jednak tylko złudzenie, gdyŜ w praktyce jest to forma samoorganizacji ludzi jeżdŜących za naszą północną granicę po paliwa, a także nierzadko po papierosy i alkohol. Strona powstała zaraz po fali protestów na granicy, w 2012 roku i była początkowo formą kontaktu między przemytnikami, dotyczącego kolejnych protestów. Teraz jednak forum zamieniło się w pełnoprawny „pomocnik młodego przemytnika i paliwiarza”. Na stronie możemy znaleźć takie informacje jak:

-aktualny kurs rubla

-aktualne ceny paliw, na wszystkich przygranicznych stacjach paliw

-przekierowania do stron, na których umieszczone są kamery pokazujące czy na granicy w danej chwili jest kolejka czy też nie

⁵⁴Ekaterina Apanowa, „Цены на бензин в Польше опустились ниже четырёх злотых” - www.kaliningrad.ru data wejścia 16.01.2015

-Jaka zmiana celników pracuje danego dnia (!!!)

Na początku kwietnia 2015 w serwisie „Rosja Turystycznie” pojawił się link, przekierowujący na stronę „InfoGronowo” stworzoną przez jednego z przemytników. Jej treść może moderować każdy zarejestrowany użytkownik. Portal informuje o takich sprawach, jak:

-czy na przejściu aktualnie znajdują się mobilna grupa celników (tzw. „czarni”)

-czy razem z grupą mobilną jest pies szukający papierosów

-na jakim pasie odprawy pracuje który celnik (każdy celnik wśród przemytników ma swój pseudonim, typu: „Jasiu”, „Wielbłąd” czy „Nochal”)

-ceny papierosów

-czy po rosyjskiej stronie stoi patrol policji, tylko czyhający na polskie pieniądze

Warto zauważyć, że „RosjaTurystycznie” jest bardziej skierowana w stronę ludzi jeżdżących po paliwo, a „InfoGronowo” konkretnie w stronę przemytników wożących papierosy.

Oto wspomniane strony:

InfoGronowo

Ilość osób na stronie: 2
Obecnie na granicy: **miro, woja, lukas,**

Przejsie - Info • Ceny Papierosow/Alkoholu • Ceny Paliwa • Kamery Online •
Nasze Przejazdy • Celnicy • **Usługi Raktami!**

Dzis jest: **31.03.2015r. godz: 15:12:36**

Dzisiaj dzien ma: **Pigula**

Dzisiaj noc ma: **Kon**

środa 01.03.2015 Edytuj	czwartek 02.04.2015 Edytuj
Dzien: Wileński	Noc: Pigula
Dzien: Gołdap	Noc: Wileński

Kurs rubla (sprzedaz): 0.068

INFO-Kolejki:

Wjazd z Polski(kosciol):
-- **jak na kamerach**

Wjazd do Rosji(bezclowy):
-- **brak inf --**

Wjazd z Rosji(tamoznia):
-- **brak inf --**

Wjazd do Polski(nitka/kible):
-- **brak info --**

Policja [czy jest? + gdzie?]:
-- **brak info --**

Ostatnia aktualizacja: 31-03-2015 11:06:20

miro: 31-03-15 14:14

MaT: ale widze coraz czescie zapusty robia 31-03-15 14:08

miro: ok 31-03-15 14:04

MaT: dobra nie bedziemy tutaj smiecic bzdurami jak bym jednak sie zdecydowal to dam znać 31-03-15 14:01

MaT: TO ja całkiem w druga strone ja na wet nie znam tamtych rejonow 31-03-15 14:00

MaT: no widzisz kawalek drogi jest do granicy a na weekend 100l potrzebuje jak nie bedzie to na shella w PL 31-03-15 14:00

miro: Ankamaty.. 31-03-15 13:59

miro: okolice moich rodzicow

Your Name/Nick

Enter Message

history - help - smileys - get chat

Rys 3: Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Przemysłowy czat”

Ostatnia aktualizacja: 31-03-2015 11:06:20

Kto na przejściu?

Ostatnia aktualizacja: 31-03-2015 08:57:20

Pas nr 1 (Zielony):

Pas nr 2 (Zielony):

Pas nr 3 (Czerwony):

Pas nr 4 (Czerwony): **Socha**

Pas nr 5 (Busy): **Wielbłąd**

Czy kanały czynne? +kto?

Ostatnia aktualizacja: 29-03-2015 07:17:52

Kanal 1 (Czy stoi RTG?):

Kanal 2 (Środkowy):

Kanal 3 (Trójka - czarni):

Czy są czarni? + Kto

Ostatnia aktualizacja: 31-03-2015 08:58:15

Czy są czarni? [ile ekip]: **1 Ekipa -PIRANIA**

Czy jest pies? [kanal/pasy]: **?**

Kto jest z czarnych?: **?**

Rys 4: Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Kto na przejściu?”

Zmiana Gołdapa

[Dodaj Celnika!](#)

Ksywa:	Opis:	Edytuj:
Gołdap	Kierownik zmiany	Edytuj
Stalin	Starszy, z wąsem, ma specyficzne poczucie humoru, każe sobie zgłaszać fajki na sztuki. Wrażliwy na nadmiar paliwa w kanistrze. Lubi osobiste	Edytuj
Brodka	Co tu dużo mówić, wygląda jak Monika Brodka :) Niska (około 160), młoda (max 27 lat). Lubi się czepiać.	Edytuj
ciotka, lady gaga	Szczupła, bliżej 40stki, ruda dosyć wysoka... bardzo nie przyjemna, wredna.	Edytuj
Kamilek	Młody, koło 30-tki. Cały czas z kilkudniowym zarostem, ma bardzo cichy i delikatny głos.	Edytuj
Danka	Czasami jako kierownik zmiany, na pasie nie przyjemna, starsza ok. 40 lat., czepia się wszystkiego, nie lubi odprawiać Polaków na zielonych pasach	Edytuj

Rys 5: Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Rozpisanie poszczególnych zmian celników”.

Przejszcie - info • Ceny Papierosow/Alkoholu • Ceny Paliwa • Kamery Online •
Nasze Przejazdy • Celnicy •

Od turystów dla turystów PAMIĘTAJCIE!

Bezcłowy /PAPIEROSY

[Dodaj Towar!](#)

Towar:	Cena [RUB]:	Gdzie go znaleźć?	Edytuj:
JIN Ling	3.45 E	1	Edytuj
Marlboro	16,5 E	1 i 2	Edytuj
Allure Link	4,50 E	2 od RUS	Edytuj
Golden Gate	5.00 E	1 i 2	Edytuj
Compliment Link	3.8 E	1 od RUS	Edytuj
L&M	10.5 E	1 i 2	Edytuj
Camel Blue	13,5 EUR	1	Edytuj
Camel Filters	14,5 EUR	1	Edytuj
Denim Blue (miekkie)	3,5 EUR	2	Edytuj
Denim Blue (twarde)	3,45 EUR	2	Edytuj
Denim Red (miekkie)	3,5 EUR	2	Edytuj
Denim Red (twarde)	3,45 EUR	2	Edytuj
Burton Menthol cienkie	4 E	2 od RUS	Edytuj
Lifa menthol	3,80 Euro	2 od RUS	Edytuj

Budy w Rosji /PAPIEROSY

[Dodaj Towar!](#)

Towar:	Cena [RUB]:	Gdzie go znaleźć?	Edytuj:
Viceroy	530 drozsze, 430 tansze	tansze sie nie nadaja do palenia	Edytuj
Pall Mall Menthol Link	620	.	Edytuj
Jin Ling [miekkie] - bezcl	380	u Vitaly'ego	Edytuj
LD Link	550	.	Edytuj
Kiss Menthol Link	500	.	Edytuj
L&M Blue Link	500	.	Edytuj
Marlboro	900	Murowana/Kontener	Edytuj
Esse / Aura (zielone jablko)	620	Murowana/Kontener	Edytuj
LM (zwykle/link)	600	Murowana/Kontener	Edytuj
KISS	520	Murowana/Kontener	Edytuj
Lifa	380	Kontener	Edytuj
Allur Slim (Czarne, menthol, biale)	400	Vitaly	Edytuj

Rys 6: Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Ceny papierosów”

Bezcłowy /ALKOHOL + INNE

Towar:	Cena [RUB]:	Gdzie go znaleźć?	Edytuj:
Skyy Vodka 1l	10 E	1 od RUS	Edytuj
Jelzin Czysta 1l	4.95 E	1 i 2	Edytuj
Żytnica (Жутица) 0,5	2.15 E	2	Edytuj
Jelzin smakowy 0,7l 16,6%	5.05 E	1	Edytuj
Whisky BlackJohn 1l	5.95 E	2	Edytuj
Jelzin smakowy 1l	5.05 E	1 od RUS	Edytuj
Korn 1l	25 zł	1	Edytuj
hankey bannister 1L	7,90 E	1 od RUS	Edytuj
Louders 1L	8,50 E	1 i 2	Edytuj
Jameson Whiski 1L	17 E	1 od RUS	Edytuj
Brzozówka 0,5 L	2,15 E	1 od RUS	Edytuj
Bass Arctic 1l 69%	5,80 E	1	Edytuj

Rys. 7: Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Ceny alkoholi”

Kamery

[Grzechotki](#) [Gronowo](#) [Bezledy](#) [Gołdap](#)

Aktualne ceny paliw w obwodzie				
Stacja \ Paliwo	95/98	92	D/ED	LPG
Grzechotki				
Surgutneftegaz - I	35,7	33,5	34,5	-
Surgutoil - II	35,5	33,5	34,2	-
Neftegaz - III	35,4	33,0	34,35	20,0
"PGR"	-	31,5	32,0/33,5	-
"Krzaki"	-	-	32,0/33,5	-
Gronowo				
Shell - "Na budach"	34,6	32,65	31,95/33,95	-
Lukoil	36,09/39,89	33,79	34,7	20,1
Rosneft	36,95	33,40	35,95	-
"Patelnia"	-	32,0	31,6/33,0	-
Razgon - "U Mosta"	34,5	32,0	32,4/33,1	-
Bezledy*				
Lukoil	35,6/38,9	33,15	34,6	20,4
Neftegaz	36,0	30,5	34,6	19,7
Surgutneftegaz	33,3	30,5	33,3	-
Gołdap*				
Rosneft	-	-	33,25	-
Baltneft Smirnov/Gusiew	33,2	30,35	32,8/32,6	-
TGK	-	-	32,6	-

Kurs Rubla	Gronowo	Braniewo
------------	-------------------------	--------------------------

*ze względu na małą liczbę osób informujących o aktualnych cenach mogą one być nieprawidłowe

Numer telefonu do konsula
+48 501 141 351 - tylko dla obywateli RP, całodobowy
+7 401 297 64 70 - oficjalny dla wszystkich

Rys 8: Zrzut ekranu ze strony www.rosjaturystycznie.ugu.pl – „Ceny paliw”

wkurzonymechani	Wysłany: 2015-02-27, 13:14
Pomógł: 1 raz Dołączył: 09 Sty 2014 Posty: 19 Skąd: 3city online	rozpiska na Marzec 2015 :) dzień, noc 01 niedziela G,W 02 poniedziałek K,G 03 wtorek P,K 04 środa W,P 05 czwartek G,W 06 piątek K,G 07 sobota P,K 08 niedziela W,P 09 poniedziałek G,W 10 wtorek K,G 11 środa P,K 12 czwartek W,P 13 piątek G,W 14 sobota K,G 15 niedziela P,K 16 poniedziałek W,P 17 wtorek G,W 18 środa K,G 19 czwartek P,K 20 piątek W,P 21 sobota G,W 22 niedziela K,G 23 poniedziałek P,K 24 wtorek W,P 25 środa G,W 26 czwartek K,G 27 piątek P,K 28 sobota W,P 29 niedziela G,W 30 poniedziałek K,G 31 wtorek P,K

Rys 9: Zrzut ekranu ze strony www.rosjaturystycznie.ugu.pl – „Miesięczne rozpisanie zmian celników”.

Powyższe zrzuty ekranów pochodzą ze stron: www.infogronowo.pl oraz www.rosjaturystycznie.ugu.pl

Protest na przejściu w Grzechotkach[video]

<https://www.youtube.com/watch?v=JgBid-7Qzhc>

Poniżej zapis wyżej zasygnalizowanej audycji.

„Od poniedziałku, kiedy to celnicy wprowadzili swoją interpretację przepisów dotyczących przewozu paliwa zza wschodniej granicy, kierowcy przekraczający granicę w Grzechotkach i Gronowie, na facebooku i innych forach internetowych zapowiadali protest i blokadę przejść granicznych. W akcję zaangażowali się również posłowie „Ruchu Palikota”, którzy od samego początku wspierali podróżnych. Dzisiaj, o 10 rano na przejściu granicznych z Federacją Rosyjską miało dojść do spotkania: kierowców, parlamentarzystów i przedstawicieli Izby Celnej w Olsztynie, których na spotkanie zaprosił poseł Wojciech Penkalski. W proteście miał również uczestniczyć lider partii Palikota - Janusz Palikot. Przynajmniej tak brzmiały komunikaty, pojawiające się w mediach. W ostateczności Palikot nie doleciał, a zaproszeni przedstawiciele Izby Celnej, rozmawiać chcieli ale nie na granicy. Tak więc, zamiast rozmowy, był: monolog, obietnice i nerwy ponad dwustu podróżnych, którzy przyjechali aby zaprotestować przeciw nowym zasadom przekraczania granicy.

Tuż przed dziesiątą, na parking przejścia granicznego w Grzechotkach przybyła grupa kilkudziesięciu podróżnych. W pewnym momencie ze względu na rosnącą ilość pojazdów, funkcjonariusze straży granicznej przestali wpuszczać kolejne auta na przejście. Z każdą chwilą kolejka stała się coraz dłuższa. Co raz bardziej agresywni stawali się także podróżni, którzy w pewnym momencie zablokowali pasy ruchu w obu kierunkach. Jednak blokada przejścia nie trwała długo. Po kilkunastu minutach i interwencji pośła, komendant przejścia zalecił pozostawienie samochodów na parkingu i zezwolił na wejście wszystkim zainteresowanym. Podczas spotkania, posłowie poinformowali podróżnych o swoich działaniach zmierzających do przywrócenia odpraw pojazdów obowiązujących przed szóstym maja.

Wojciech Penkalski: „Ja w poniedziałek, byłem na bieżąco uczestnikiem tego spacyfikowania, ponad dwustu osób w jednym pomieszczeniu i przymuszenia ich do na opłacenia akcyzy. W międzyczasie spotkałem się z ministrem Kapicą w sprawie rozmów i interpretacji przepisów, które obowiązują nas. W związku: z małym ruchem granicznym; z prawem polski jak również unijnym. I tu, delikatnie mówiąc, urzędnik łamie prawo. Mało tego, nie ma polityki informacyjnej. Przecież tym ludziom trzeba powiedzieć wyraźnie, jakie mają prawa i co im grozi za to, jeśli będą je łamali.”

Na spotkaniu w Grzechotkach pojawił się również poseł Wydrzyński, który stwierdził, że zaistniała sytuacja jest niedopuszczalna.

Wydrzyński: „Poprosił mnie poseł Penkalski, żebym przyjechał dzisiaj do Braniewa. Bardzo chętnie do niego przyjechałem. Bardzo się cieszę, że jest taki odzew na granicy, że zjawilo się tyle osób. Będziemy walczyć, oczywiście, o ich prawa. Stoję na stanowisku, że w państwie prawa nie ma możliwości, żeby były takie kurioza, jak tutaj widzimy.”

Według prawników wynajętych przez Ruch Palikota, działania służb celnych są nadinterpretacją przepisów.

Wszyscy uczestniczący w proteście mogli podpisać się pod pozwem zbiorowym, którego złożenie zapowiada kancelaria prawna wynajęta przez Ruch Palikota. Protest zakończył się ok 13.”⁴⁰

Zdjęcia:

Zdjęcia oraz zrzuty ekranu własne

Rys 10: Zdjęcie przedstawiające typowy samochód do przewozu paliwa.

Rys 11: Zdjęcie ukazujące pierwszą stację benzynową, tuż za przejściem granicznym.

Powyższe zdjęcia ukazują ludzi tankujących swoje samochody w Federacji Rosyjskiej. Są to oczywiście Polacy. Widzimy również charakterystyczny dla regionu przygranicznego samochód – Volkswagen Passat trzeciej generacji. Ze względu na budowę swojego zbiornika paliwa jest to najlepszy pojazd do wyjazdów zarobkowych do Rosji. Przy przechyle na tzw. „kołkach” czyli specjalnych podwyższeniach możliwe jest nalanie do baku nawet 110l paliwa!

Auto jest tankowane na stacji paliw imitującej znany nam z własnego podwórka Shell. W Rosji ta podróbka Shell’a nazywa się Sheil.

Wspomniana stacja paliw jest pierwszą po wyjeździe z przejścia granicznego. Od szlabanu dzieli ją tylko 300m!

Na drugim zdjęciu widać, że stacja paliw to nie tylko paliwa. Na jej terenie jest również sklep imitujący znaną nam „Biedronkę”, w którym kupimy wszystko to, co jest tańsze w Rosji: cukierki, cukier, brykiet kominkowy, węgiel no i oczywiście papierosy oraz alkohol.

Zakończenie:

Jak zaznaczono we wstępie, hipotezą pracy jest to, że przemysł w latach 2010-2015 istnieje aczkolwiek zjawisko ulega minimalizacji na co wpływa:

- a) Doskonalenie metod walki z korupcją w środowisku pracowników Służby Celnej
- b) Poprawa infrastruktury przejścia granicznego

Hipoteza niewątpliwie potwierdza się, na co wskazują liczne wykresy i tabele ukazujące nam zmiany: prawne, infrastrukturalne i kadrowe dotyczące przejścia granicznego w Gronowie.

Celem niniejszej pracy było przedstawienie problemu związanego z kontrabandą towarów przez granicę RP z Federacją Rosyjską. Problem ten jest zawsze tam, gdzie są różnice w cenach poszczególnych towarów po dwóch stronach granicy. Szczególnie dotyczy to towarów akcyzowych – papierosy, alkohol, paliwo.

Polskie służby graniczne pracujące na przejściu granicznym w Gronowie działają w warunkach konieczności maksymalnego upłynniania i przyspieszania przekraczania granicy przez podróżnych, z drugiej strony ich obowiązkiem jest wykrywanie przypadków nielegalnego przewozu towarów. Stąd tak istotna jest rozbudowa infrastruktury granicznej oraz rozbudowa obsady kadrowej co również przedstawiono w pracy.

W walce z przemysłem bardzo pomocne są zmiany prawne, np. ułatwiające walkę z korupcją, uniemożliwiające w znacznym stopniu pseudo-legalny przywóz paliw do Polski. Patologiczne formy działań przemytniczych znalazły jednak swoją egzemplifikację w postaci różnorodnych samoorganizacji przemytników.

Konkludując można stwierdzić, iż z jednej strony nielegalny obrót towarów, także na przejściu granicznym w Gronowie, będzie miał tendencje malejące, w związku z rozbudową całości infrastruktury, kadr oraz zmian prawnych. Z drugiej strony

czynnikiem determinującym utrzymywanie się przemytu są ciągłe różnice w cenach pomiędzy sąsiadującymi ze sobą państwami.

Bibliografia:

1) Materiały źródłowe:

Biuletyn prasowy Izby Celnej Olsztyn, 2000 - 2015,

Dz. U. z 1986 r. Nr 24, poz. 114. *Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o uproszczonym trybie przekraczania granicy państwowej przez obywateli zamieszkałych w miejscowościach przygranicznych, podpisane w Moskwie dnia 14 maja 1985 r*

Dz. U. z 1986 r. Nr 24, poz. 115, *Oświadczenie Rządowe z dnia 31 maja 1986 r. w sprawie wejścia w życie Porozumienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o uproszczonym trybie przekraczania granicy państwowej przez obywateli zamieszkałych w miejscowościach przygranicznych, podpisanego w Moskwie dnia 14 maja 1985 r.*

Dz.U. 2005 nr 256 poz. 2145, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2005 r. w sprawie obowiązków wojewody w zakresie finansowania i utrzymywania przejść granicznych, przejść turystycznych, miejsc przekraczania granicy na szlakach turystycznych oraz punktów nocnego postoju na rzekach granicznych, ich wyposażenia w sprzęt, a także organów właściwych do osadzania i utrzymywania znaków granicznych na morskich wodach wewnętrznych

Dz. U. 2009.12.67 – Rozporządzenie Rady Ministrów o ochronie granicy państwowej

Dz. U. 2012, nr 0, poz. 814 Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego, podpisana w Moskwie dnia 14 grudnia 2011 r.

„Strefa Schengen i współpraca”, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=URISERV:33020>

Kodeks Karno-Skarbowy, Ustawa z dnia 10 września 1999 r.

Monitor Polski z 1988 r. Nr 22, poz. 207. Zarządzenie Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą z dnia 20 maja 1988 r. w sprawie zlecenia organom Wojsk Ochrony Pogranicza wykonywania kontroli celnej w niektórych przejściach granicznych

M.P. z 2003 r. Nr 37, poz. 528 Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, a Rządem Federacji Rosyjskiej w sprawie przejść granicznych, sporządzona w Moskwie dnia 22 maja 1992 r.

M.P. z 2012 r. Nr , poz. 898 Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie ogłoszenia przejść granicznych, rodzaju ruchu dozwolonego przez te przejścia oraz czasu ich otwarcia

Literatura:

Arapowa E., „Цены на бензин в Польше опустились ниже четырёх злотых”
www.kaliningrad.ru

Arapowa E., „Польская таможня: Из-за слабого рубля на границе с Калининградской областью растёт контрабанда”, www.kaliningrad.ru

Arapowa E., „Цены на бензин в Польше опустились ниже четырёх злотых”,
www.kaliningrad.ru

Arapowa E., „В область не пустили тонну польской свинины, спрятанной в тайниках автомобиля и автобуса”, www.kaliningrad.ru

Arapowa E., „Количество калининградцев в приграничных магазинах Польши сократилось примерно на 50%” – www.kaliningrad.ru

Arapowa E., „Цены на бензин в Польше опустились ниже четырёх злотых” -
www.kaliningrad.ru

Bruckner A., *Słownik Etymologiczny Języka Polskiego*, Kraków 1927, str. 463

Dudzińska K., Dyner A.. *Mały ruch graniczny między obwodem kaliningradzkim a Polską – wyzwania, szanse i zagrożenia.* [w:] *Policy Paper*, nr 29 (77), październik 2013, s. 34.

Eberhardt, P. *Problematyka geopolityczna ziem polskich*, Warszawa 2008, s. 29 – 55.

<http://www.elblag24.pl/86155-elblag-zatrzymani-za-korupcje-wsrod-zatrzymanych-byly-celnik.html>

Informacja prasowa Służby Celnej, <http://gazetaolsztynska.pl/154987,Dwie-skory-z-wilka-probowala-przemycic-obywatelka-Rosji.html#axzz3ekrNeH49>

Inf. prasowa Izby Celnej w Olsztynie,
<http://gminabraniewo.wm.pl/125748,Elektromagnes-chronil-skrytke-slimy-w-przerobionym-dachu.html?sort=newest#axzz3epVWEZBa>

(Kmf) Dziennik Elbląski, <http://dziennikelblaski.pl/149628,Chcial-przewiezcz-przez-granice-prawie-13-tys-paczek-papierosow.html#axzz3epYdOcGF>

Komornicki T., *Transgraniczne powiązania województw Polski wschodniej. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania*, PAN Zakład Geografii Społeczno-Ekonomicznej UMCS.

Łazarewicz C., Tygodnik Polityka, http://www.skarbowcy.pl/blaster/print.php?mod=extarticle&article_id=3471
<http://olsztyn.naszemiasto.pl/artukul/skorumpowany-celnik-z-gronowa-elblaskiego-zatrzymany-31,2240450,galop,t,id,tm.html>

Pływaczewski E., Kowalewska-Borys E., *Zwalczanie przemytu. Zbiór dobrych praktyk.*, Warszawa 2013 str 52- 95

Przejścia graniczne w województwie warmińsko-mazurskim. Charakterystyka i plan inwestycyjny. Opracowanie przy udziale: st. insp. woj. Iwony Mówińskiej, pod kierownictwem: dyr. Jerzego Szczepanika. Olsztyn, 31 Grudnia 2013 r. str. 5-64.

Raport – powiat braniewski, *Przygotowanie narzędzi badawczych oraz przeprowadzenie i analiza badań nisz i zapotrzebowania rynku na usługi i produkty*, Elbląg 2013

Rosyjscy celnicy zatrzymali na granicy z Polską 170 bloków przemycanych papierosów, <http://rustabak.ru/articles/detail.php?ID=52566>

Słownik języka polskiego, PWN, pod red. M. Szymczaka, Warszawa 2007, str. 694

Inf. prasowa Izby Celnej w Olsztynie, „Rosjanka z torbą pełną złota”,
<http://www.trojmiejska.info/rosjanka-z-torba-pelna-zlota/>

Большая Российская энциклопедия, „Научное издательство Большая Российская Энциклопедия”, „Беловежские соглашения 1991”, Т. 3., 2005, s. 228.

Bruckner A., *Słownik Etymologiczny Języka Polskiego*, Kraków 1927, str. 463

Spis tabel i rysunków:

Tab. 1: „Ruch poszczególnych środków transportu na drogowych przejściach granicznych w 2011, 2012, 2013r.”, str. 14

Tab. 2: „Ruch poszczególnych środków transportu na drogowych przejściach granicznych z Rosją w 2013r.”, str. 14

Rys. 2: Obwód Kaliningradzki i powiaty objęte Małym Ruchem Granicznym, str. 22

Tab. 3: „Ujawnienia przemytu na drogowym przejściu granicznym w Gronowie za rok 2013”, str. 28

Tab. 4: „Wyposażenie techniczne przejścia granicznego w Gronowie”, str. 40

Tab. 5: „Główne towary nielegalnie przywożone z Rosji w latach 2005-2014”, str. 52

Rys. 3: „Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Przemytniczy czat”, str. 62

Rys. 4: „Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Kto na przejściu?”, str. 62

Rys. 5: „Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Rozpisanie poszczególnych zmian celników”, str. 63

Rys. 6: „Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Ceny papierosów”, str. 63

Rys. 7: „Zrzut ekranu ze strony www.infogronowo.pl – „Ceny alkoholi”, str. 64

Rys. 8: „Zrzut ekranu ze strony www.rosjaturystycznie.ugu.pl – „Ceny paliw”, str. 65

Rys. 9: „Zrzut ekranu ze strony www.rosjaturystycznie.ugu.pl – „Miesięczne rozpisanie zmian celników”, str. 66

Rys. 10: „Zdjęcie przedstawiające typowy samochód do przewozu paliwa”, str. 68

Rys. 11: „Zdjęcie ukazujące pierwszą stację benzynową, tuż za przejściem granicznym”, str. 69

Mapy:

Rys 1: Mapa – „Przejścia graniczne na terenie województwa Warmińsko Mazurskiego”, str. 14

<http://www.wm.strazgraniczna.pl/index.php/94-wmosg-linki-graficzne/440-mrg>, Mapa Małego Ruchu Granicznego,